Comhairle an
Aontais Eorpaigh

An Bhruiséil, 24 Meitheamh 2026
(OR. en)

10464/26

Comhad Idirinstitiúideach:
2025/0543(COD)

RECH 278
COMPET 761
IND 409
MI 625
EDUC 267
TELECOM 311
ENER 392
ENV 719
CLIMA 325
AGRI 492
TRANS 415
SAN 474
BIOTECH 78
CADREFIN 288
CODEC 1162

NÓTA MAIDIR LE MÍR "A"

ó:	Ardrúnaíocht na Comhairle
chuig:	An Chomhairle
Ábhar:	An Pacáiste Fís Eorpach: Clár Réime um Thaighde agus um Nuálaíocht 2028-2034 An Clár Réime agus na rialacha maidir le rannpháirtíocht agus scaipeadh – *Cur chuige ginearálta páirteach*

Gheobhaidh na toscaireachtaí thíos téacs athbhreithnithe ón Uachtaránacht.

Ní shocrófar na méideanna tagartha nó go gcuirtear clabhsúr ar an gcaibidlíocht maidir leis an gCreat Airgeadais Ilbhliantúil.

Eisiatar na forálacha idir lúibíní ón gcur chuige ginearálta páirteach.

2025/0543 (COD)

Togra le haghaidh

RIALACHÁN Ó PHARLAIMINT NA hEORPA AGUS ÓN gCOMHAIRLE

lena mbunaítear Fís Eorpach, an Clár Réime um Thaighde agus um Nuálaíocht, le haghaidh na tréimhse 2028-2034 lena leagtar síos a rialacha maidir le rannpháirtíocht agus scaipeadh, agus lena n-aisghairtear Rialachán (AE) 2021/695

(Téacs atá ábhartha maidir le LEE)

TÁ PARLAIMINT NA hEORPA AGUS COMHAIRLE AN AONTAIS EORPAIGH,

Ag féachaint don Chonradh ar Fheidhmiú an Aontais Eorpaigh, agus go háirithe Airteagail 173(3), 182(1), 183, 188, an dara fomhír agus Airteagal 322(1), pointe (a), de,

Ag féachaint don togra ón gCoimisiún Eorpach,

Tar éis dóibh an dréachtghníomh reachtach a chur chuig na parlaimintí náisiúnta,

Ag féachaint don tuairim ó Choiste Eacnamaíoch agus Sóisialta na hEorpa[1],

Ag féachaint don tuairim ó Choiste na Réigiún[2],

Ag féachaint don tuairim ón gCúirt Iniúchóirí (1),

Ag gníomhú dóibh i gcomhréir leis an ngnáthnós imeachta reachtach,

[1] IO C […], […], lch. […].
[2] IO C […], […], lch. […].

De bharr an mhéid seo a leanas:

(1) Is cuspóir de chuid an Aontais é a bhoinn eolaíocha agus theicneolaíocha a neartú tríd an Limistéar Eorpach Taighde (LET) a neartú ina ngluaiseann taighdeoirí, eolas eolaíoch agus teicneolaíocht faoi shaoirse agus é a spreagadh chun bheith níos iomaíche, lena n-áirítear ina thionscal, agus na gníomhaíochtaí taighde agus nuálaíochta (T&N) uile á gcur chun cinn an tráth céanna chun tosaíochtaí agus gealltanais straitéiseacha an Aontais a bhaint amach, tosaíochtaí agus gealltanais a bhfuil sé d'aidhm acu ar deireadh an tsíocháin, luachanna an Aontais agus folláine a mhuintire a chur chun cinn. Sa chomhthéacs sin, ba cheart, le forbairt bhreise LET, rannchuidiú le saorchúrsaíocht eolais, taighde agus nuálaíochta a chur chun feidhme go héifeachtach mar 'chúigiú saoirse' de chuid an Aontais.

(2) Chun tionchar eolaíoch, teicneolaíoch, eacnamaíoch, comhshaoil agus sochaíoch a imirt agus chun breisluach infheistíochtaí T&N ón Aontas a uasmhéadú, ba cheart don Aontas infheistiú i dtaighde agus nuálaíocht trí Fhís Eorpach – an Clár Réime um Thaighde agus um Nuálaíocht le haghaidh na tréimhse 2028-2034 (an 'Clár'), lenar cheart ceannaireacht agus barr feabhais eolaíoch agus teicneolaíoch, iomaíochas, athléimneacht agus ceannasacht, inbhuanaitheacht agus comhtháthú sóisialta a neartú.

(2a) Leis an gClár, ba cheart tacú le heolas, nuálaíocht agus teicneolaíochtaí den scoth a chruthú, a scaipeadh ar bhealach níos fearr agus a aistriú san Aontas, gairmeacha taighde a chothú, tallann a mhealladh agus a choinneáil ar gach leibhéal agus rannchuidiú le rannpháirtíocht iomlán dhíorma tallainne an Aontais, naisc chomhoibríocha a éascú agus tionchar T&N a neartú maidir le beartais an Aontais a fhorbairt, tacú leo agus iad a chur chun feidhme, tacú le glacadh agus cur in úsáid réiteach nuálach agus inbhuanaithe san Aontas agus iad a neartú agus aghaidh a thabhairt ar dhúshláin Eorpacha agus dhomhanda, i sineirge leis an gCiste Eorpach um Iomaíochas. Ba cheart aird a thabhairt ar na riachtanais shonracha atá ag teacht chun cinn mar gheall ar dhúshláin gheopholaitiúla.

(3) [Ba cheart dlúthbhaint a bheith ag an gClár le Rialachán (AE) [XXX]* ó Pharlaimint na hEorpa agus ón gComhairle [an Ciste Eorpach um Iomaíochas][3] trí thaighde agus nuálaíocht a chur i gcroílár gheilleagar agus straitéis infheistíochta an Aontais.]

---

[3] IO C […], […], lch. […]

(4) Thairis sin, ba cheart é a bheith mar aidhm ag an Aontas neamhionannais idir fir agus mná a dhíchur agus éagsúlacht, cuimsitheacht agus comhionannas inscne a chur chun cinn, chomh maith le hidirdhealú a chomhrac i gcomhréir le hAirteagail 8 agus 10 den Chonradh ar Fheidhmiú an Aontais Eorpaigh (CFAE) agus le Cairt um Chearta Bunúsacha an Aontais Eorpaigh.

(4a) Faoin gClár, ba cheart úsáid torthaí taighde a chistítear go poiblí agus fianaise eolaíche a chur chun cinn go gníomhach i bpróisis ceaptha beartas ar gach leibhéal, chun beartais phoiblí atá bunaithe ar fhianaise a chur chun cinn. Ba cheart béim ar leith a leagan ar a áirithiú go mbeidh teacht ag cinnteoirí agus ag saoránaigh ar léargais eolaíocha agus go mbeidh na léargais sin ábhartha dóibh.

(4b) Ba cheart don Chlár comhtháthú na n-eolaíochtaí sóisialta agus na ndaonnachtaí (ESD) a chothú trí ghnéithe ESD a mheas sna comhpháirteanna uile agus ag gach céim den chlársceidealú agus trí fhaireachán agus tuairisciú tráthúil a dhéanamh ar ESD i ngníomhaíochtaí taighde agus nuálaíochta a fhaigheann cistiú.

(5) I dtimpeallacht eacnamaíoch, shóisialta agus gheopholaitiúil atá ag athrú go tapa, is léir ón taithí a fuarthas le déanaí go bhfuil gá le creat airgeadais ilbhliantúil atá níos solúbtha agus lena chláir chaiteachais ón Aontas. Chuige sin, agus i gcomhréir le cuspóirí an Chláir, ba cheart breithniú cuí a dhéanamh leis an gcistiú ar na riachtanais bheartais atá ag teacht chun cinn agus ar thosaíochtaí an Aontais mar a shainaithnítear i ndoiciméid ábhartha a fhoilsíonn an Coimisiún, i rúin ó Pharlaimint na hEorpa agus i gconclúidí ón gComhairle, agus intuarthacht leordhóthanach á háirithiú le haghaidh chur chun feidhme an bhuiséid an tráth céanna.

(6) Ceapadh na rialacha maidir le rannpháirtíocht agus scaipeadh an Chláir, lena n-áirítear na próisis mheastóireachta, chun rochtain a shimpliú, oscailteacht a fheabhsú, agus tionchar an chistithe ón Aontas a uasmhéadú a thuilleadh. Ba cheart ról lárnach a thabhairt do phointí teagmhála náisiúnta maidir le rochtain a shimpliú agus oscailteacht a fheabhsú trí chumarsáid spriocdhírithe agus iarratasóirí ionchasacha a chur ar an eolas faoi Fís Eorpach, lena n-áirítear nuatheachtaithe agus spriocghrúpaí nua, agus ar an gcaoi sin, rannchuidiú le rannpháirtíocht chuimsitheach agus le cáilíocht fheabhsaithe na dtograí. Ba cheart don Choimisiún tacú agus comhoibriú le líonra na bpointí teagmhála náisiúnta chun comhsheasmhacht agus éifeachtacht seirbhísí a fheabhsú ar fud an Aontais.

(7) Leis an gClár ba cheart rannchuidiú le hinfheistíocht phoiblí agus phríobháideach in T&N sna Ballstáit a mhéadú, agus ar an gcaoi sin cuideofar le sprioc infheistíochta fhoriomlán 3 % ar a laghad d’olltáirgeacht intíre (OTI) an Aontais a bhaint amach i dtaighde agus forbairt agus rannchuideofar leis an mbearna nuálaíochta a dhúnadh laistigh den Aontas agus le hiomaitheoirí domhanda. Ba cheart measúnú a dhéanamh ar infheistíocht na mBallstát in T&N le cuidiú an chreata chun beartais eacnamaíocha, bhuiséadacha, fostaíochta agus shóisialta a chomhordú laistigh den Aontas – próiseas an tSeimeastair Eorpaigh. Chun an sprioc sin a bhaint amach, cheanglófaí ar na Ballstáit agus ar an earnáil phríobháideach an Clár a chomhlánú lena ngníomhaíochtaí infheistíochta treisithe féin i dtaighde, forbairt agus nuálaíocht. Tá dul chun cinn seasta déanta ag an Aontas maidir le hinfheistíochtaí taighde agus forbartha a mhéadú ach tá sé ag titim chun deiridh ar cheannairí domhanda eile. Leis an sprioc 3 % a luaitear thuas agus a leagadh síos níos mó ná scór bliain ó shin, aithníodh an tábhacht atá le taighde agus forbairt mar bhonn do shochaí eolasbhunaithe agus mar phríomhspreagadh don fhás eacnamaíoch fadtéarmach, don táirgiúlacht agus don iomaíochas domhanda. Cé go raibh an sprioc ina spreagadh ag Ballstáit éagsúla chun a spriocanna déine féin a leagan síos maidir le taighde agus forbairt, tá éagothromaíochtaí suntasacha fós ann toisc nach bhfuil a n-uaillmhian infheistíochta bainte amach nó sáraithe ach ag cúpla Ballstát.

(8) Ba cheart sainmhínithe ECFE maidir le leibhéil na hullmhachta teicneolaí (LUTanna) a chur san áireamh, i gcás inarb ábhartha, agus na gníomhaíochtaí taighde agus nuálaíochta á n-aicmiú de réir a leibhéil aibíochta teicneolaíche, forbartha táirgí agus gníomhaíochtaí taisealbhaidh, agus le linn sainmhíniú a thabhairt ar na cineálacha gníomhaíochta atá le fáil i nglaonna ar thograí. Níor cheart deontais a dhámhachtain i leith gníomhaíochtaí i gcás ina sáraíonn siad LUT 8.

(9) Is príomhionstraim iad Comhpháirtíochtaí Eorpacha chun tosaíochtaí taighde agus nuálaíochta an Aontais a chur chun feidhme. Ba cheart na réimsí le haghaidh comhpháirtíochtaí Eorpacha a shainiú ar bhonn treoir arna soláthar sa Chomhairle, nó i gcás inarb iomchuí, ag comhlachtaí comhairleacha na Comhairle. Chun aghaidh a thabhairt ar ilroinnt agus ar fhorluí, ba cheart do Chomhpháirtíochtaí Eorpacha cur chuige straitéiseach punannbhunaithe a leanúint chun comhleanúnachas a fheabhsú, comhlántacht a áirithiú agus an úsáid is fearr is féidir a bhaint as acmhainní an Aontais. Ba cheart ról tábhachtach a bheith ag na Ballstáit maidir le punann na Comhpháirtíochta Eorpaí a shainaithint, a roghnú agus a fhorbairt agus maidir leis an bpunann a chur chun feidhme. Ba cheart an phunann a shainaithint ag tús na clárthréimhse luath go leor go mbeifear in ann cinntí infheistíochta náisiúnta agus réigiúnaí a dhéanamh. Ba cheart na Comhpháirtíochtaí Eorpacha a bheith bunaithe ar Chláir Oibre Straitéiseacha um Thaighde agus Nuálaíocht lena léirítear tosaíochtaí an Aontais agus lena n-aistrítear iad ina ngníomhaíochtaí nithiúla ar fud an tslabhra luacha iomláin, go háirithe gníomhaíochtaí agus conairí cur in úsáid sa mhargadh ar cheart tacú leo ó fhoinsí eile amhail CEI. Ba cheart creat soiléir atá fónta ó thaobh an dlí de a chur ar fáil sna doiciméid bhunaithe le haghaidh comhar idir comhpháirtithe, lena n-áirítear a róil, a gcearta agus a n-oibleagáidí faoi seach, le socruithe dlíthiúla agus airgeadais níos mionsonraithe, go háirithe maidir le ranníocaíochtaí ó chomhpháirtithe seachas an tAontas, a leagtar amach, i gcás inarb iomchuí, i gcomhaontuithe comhlántacha.

(9a) Chun a áirithiú go gcuirfear an Clár chun feidhme agus go ndéanfar faireachán agus meastóireacht air ar bhealach éifeachtach, éifeachtúil agus trédhearcach, ba cheart gníomhaíochtaí i gcomhthéacs Comhpháirtíochtaí Eorpacha a chur chun feidhme trí nósanna imeachta dámhachtana aonair lena n-áirítear nósanna imeachta glao, meastóireachta, roghnúcháin agus faireacháin. Le nósanna imeachta dámhachtana aonair, ba cheart an t-ualach riaracháin agus ilroinnt an chur chun feidhme do thairbhithe a laghdú agus faireachán cuimsitheach agus bailiú sonraí a éascú, agus ar an gcaoi sin cuntasacht a neartú agus trédhearcacht a fheabhsú.

(9b) Féadfar an earnáil phoiblí agus/nó an earnáil phríobháideach a áireamh ar chomhpháirtithe eile seachas an tAontas; i gcásanna ina dtugtar comhpháirtíochtaí mar sin i gcrích le heagraíochtaí ionadaíocha (e.g. comhlachais tionscail), ba cheart féachaint ar chomhaltaí na n-eagraíochtaí sin mar chomhpháirtithe chun críocha na Comhpháirtíochta Eorpaí freisin.

(9c) Chun cur chuige comhleanúnach saolré a áirithiú maidir le Comhpháirtíochtaí Eorpacha, ba cheart straitéis scoir *ex ante* agus bearta chun cistiú an Chláir Réime a chéimniú amach a bheith mar chuid de gach comhpháirtíocht. Leis na straitéisí sin, ba cheart a bheith in ann machnamh réamhbhreathnaitheach a dhéanamh faoin gcaoi a bhféadfar cuspóirí, gníomhaíochtaí agus torthaí na comhpháirtíochta a chothú, a chlaochlú nó deireadh a chur leo taobh amuigh den tacaíocht ón Aontas, lena n-áiritheofar aistriú ordúil agus go gcaomhnófar na bpríomhthorthaí, agus lena bhféadfar leanúint de ghníomhaíochtaí trí chláir eile de chuid an Aontais, trí chistiú náisiúnta nó trí infheistíocht phríobháideach ag an am céanna.

(10) [Leis na Comhpháirtíochtaí Eorpacha, lena n-áirítear i bhfoirm Comhghnóthas, mar uirlis fhíor-riachtanach chun rannpháirtíocht thionsclaíoch agus infheistíocht i dtaighde agus nuálaíocht chomhoibríoch a bhaint amach, ba cheart rannchuidiú le cuspóirí beartais sonracha na ngnéithe beartais den Chiste Eorpach um Iomaíochas, agus ba cheart tacú leo leis, i gcás inar gá, chun na cuspóirí sin a chur i gcrích.]

(12a) Leagadh síos na réimsí a chlúdófaí faoi mhisin an Aontais, mar atá, an t-athrú aeráide, ailse, athchóiriú na n-aigéan, sláinte ithreach, agus cathracha aeráidneodracha cliste a fhorbairt, i Rialachán 2021/695, agus é d'aidhm aige aghaidh a thabhairt ar na dúshláin sin le spriocanna soiléire faoi cheangal ama. Le Misin an Aontais ba cheart dlús a chur le forbairt, scálú agus cur in úsáid réiteach nuálach agus cuidiú le príomh-mhargaí a chruthú le haghaidh táirgí agus seirbhísí nua. Tar éis infheistíochtaí a dhéanamh le blianta anuas i dtaighde agus i nuálaíocht chun teicneolaíochtaí, seirbhísí, táirgí agus nuálaíochtaí sóisialta ceannródaíocha a bhfuil gá leo a fhorbairt, is tráthúil a áirithiú go gcuirfear in úsáid agus go nglacfar leis na réitigh is fearr. Tugtar deis uathúil le gnéithe beartais an Chiste Eorpaigh um Iomaíochas chun a áirithiú go gcumhdófar an slabhra luacha iomlán agus go mbainfear amach cuspóirí na Misean. Cé gur cheart na riachtanais a bhaineann le taighde agus nuálaíocht den scoth fós a chomhtháthú sna cláir oibre a bheidh ann amach anseo maidir le taighde agus nuálaíocht chomhoibríoch a dtacófar leo tríd an gClár seo go dtí 2030, ba cheart féachaint le húsáid ghníomhach ar leibhéil LUT níos airde trí ionstraimí an Chiste Eorpaigh um Iomaíochas agus trí chláir eile de chuid an Aontais. Ba cheart gníomhaíochtaí atá dírithe ar chur in úsáid faoi chláir eile de chuid an Aontais a bheith ag gabháil le tacaíocht do ghníomhaíochtaí Taighde agus Nuálaíochta maidir le Saoráid Bauhaus Eorpach Nua faoin gclár Fís Eorpach.

(13) Ba cheart don Chomhairle Eorpach um Thaighde (ERC) cistiú tarraingteach agus solúbtha a sholáthar, agus ar an gcaoi sin, a chur ar chumas taighdeoirí aonair éirimiúla agus cruthaitheacha – agus béim á leagan orthu siúd atá ag tús a ngairme – na bealaí is mó a bhfuil gealladh fúthu a shaothrú san eolaíocht ar thús cadhnaíochta. Tá an tiomantas sin do thaighde ón mbun aníos atá faoi thionchar imscrúdaitheoirí, a roghnaítear trí iomaíocht uile-Aontais atá bunaithe ar chritéar an bharr feabhais amháin agus atá oscailte do thallann gan beann ar náisiúntacht nó ar thionscnamh, tá sé ríthábhachtach chun an Eoraip a neartú mar ionad ceannródaíoch domhanda don taighde agus don nuálaíocht agus chun níos mó de na daoine is éirimiúla amach is amach a mhealladh agus a choinneáil. Ba cheart don Chomhairle Eorpach um Thaighde leanúint de na gníomhaíochtaí for-rochtana agus comhair a fhorbairt agus a neartú chun infheictheacht na Comhairle Eorpaí um Thaighde a mhéadú ar mhaithe leis na taighdeoirí is fearr san Aontas agus ón gcuid eile den domhan.

(14) I ngeilleagar domhanda eolasbhunaithe, ba cheart iomaíochas fadtéarmach, ceannaireacht eolaíoch agus theicneolaíoch agus acmhainneacht an Aontais chun dul i ngleic le dúshláin Eorpacha agus dúshláin dhomhanda a bheith ag brath go háirithe ar a chumas lucht saothair taighde atá ardoilte agus, faoi réir breithnithe slándála, nasctha go hidirnáisiúnta a fhorbairt, a mhealladh agus a choinneáil ar fud an Aontais. Tá infheistíocht straitéiseach i dtaighdeoirí den scoth, san oiliúint a chuirtear orthu, ina soghluaisteacht agus ina n-ionchais ghairme, laistigh agus lasmuigh den saol acadúil, fíor-riachtanach chun fionnachtana eolaíocha a chothú, a mbíonn an nuálaíocht, an athléimneacht eacnamaíoch, shochaíoch agus chomhshaoil, agus folláine na sochaí mar thoradh orthu. I gcomhréir le prionsabail na Cairte Eorpaí do thaighdeoirí, tá ról lárnach ag Gníomhaíochtaí Marie Skłodowska-Curie (GMSC) chun an cuspóir sin a chur chun cinn. Faoin gClár, ba cheart na naisc a threisiú idir eagraíochtaí a bhíonn i mbun taighde, ollscoileanna agus institiúidí ardoideachais agus oiliúna eile, agus éiceachórais nuálaíochta, lena n-áirítear an earnáil phríobháideach. Ba cheart cabhair a thabhairt chun gur féidir an Limistéar Eorpach Taighde a chur i gcrích, agus sineirgí a fhorbairt leis an Limistéar Eorpach Oideachais, ina ghné ardoideachais, lena n-áirítear trí Chomhghuaillíochtaí na nOllscoileanna Eorpacha agus Erasmus+. Leis sin, ba cheart tacú le hacmhainneacht earnáil ardoideachais na hEorpa a fhorbairt chun dul in iomaíocht le contrapháirtithe domhanda trí chomhar, trí thallann a chothú, a mhealladh agus a choinneáil agus trí níos mó infheistíochtaí príobháideacha a ghiaráil.

(14a) Ba cheart do GMSC cur le tarraingteacht Bhallstáit uile an Aontais mar phríomhchinn scríbe dhomhanda don taighde agus don nuálaíocht bunaithe ar bharrfheabhas agus, ag an am céanna, cóir chomhionann agus paireacht cumhachta ceannaigh inchomparáide a áirithiú do thaighdeoirí GMSC gan beann ar an tír ina bhfuil a dtaighde á dhéanamh acu. Dá bhrí sin, ba cheart roghanna costais simplithe maidir le cur chun feidhme GMSC a bhunú dá réir. Ba cheart comhéifeachtaí ceartúcháin tíre agus leibhéil na liúntas maireachtála a thabhairt cothrom le dáta gach re bliain ar bhonn na sonraí is déanaí atá ar fáil ó Eurostat chun difríochtaí sa chostas agus sna caighdeáin mhaireachtála a chur san áireamh. Féadfar tairseach íosta a chur i bhfeidhm maidir le comhéifeachtaí ceartúcháin tíre i gcás Bhallstáit an Aontais agus Tríú Tíortha Comhlachaithe.

(14b) Le gníomhaíochtaí comhoibríocha taighde agus nuálaíochta, ba cheart cur chuige cothrom a áirithiú idir gníomhaíochtaí ón mbun aníos agus ábhair réamhshainithe. Chun an fhís fhadtéarmach do cheannaireacht T&N an Aontais a chothú, féadfar tacú le gníomhaíochtaí ón mbun aníos freisin trí thionscnaimh chomhoibríocha mhórscála atá dírithe ar thaighdeoirí. Chun ilroinnt na heolaíochta a fhrithchothromú, ba cheart dóibh aird chuí a thabhairt ar an ngá atá le barr feabhais a bhailiú ar fud an Aontais agus patrúin nua chomhair a chothú trí ionaid barr feabhais sheanbhunaithe agus ionaid barr feabhais atá ag teacht chun cinn araon a thabhairt le chéile.

(15) Ba cheart don Chomhairle Nuálaíochta Eorpach (CNE) nuálaíocht domhainteicneolaíochta lena gcruthaítear margaí a spreagadh. Ba cheart di na nuálaíochtaí domhainteicneolaíochta sin a shainaithint, a fhorbairt agus a chur in úsáid trína cuid ionstraimí. Trí thacaíocht chomhleanúnach agus chuíchóirithe, ba cheart do CNE an folús i dtacaíocht phoiblí agus in infheistíocht phríobháideach le haghaidh teicneolaíochtaí fionnachtana agus nuálaíocht domhainteicneolaíochta a líonadh. Ba cheart é a bheith d'aidhm ag CNE turas an nuálaí ón taighde go dtí an margadh a nascadh, a chomhtháthú agus a luathú trína ionstraimí agus é a chur ar chumas an Aontais cuideachtaí ceannródaíocha a bheith i réimsí teicneolaíochta atá ag teacht chun cinn chun a chuspóirí sóisialta agus eacnamaíocha a chomhlíonadh agus spleáchais ar réigiúin eile a sheachaint. Ba cheart aird ar leith a thabhairt ar thacaíocht a thabhairt do ghnólachtaí nuathionscanta bunathraitheacha agus domhainteicneolaíochta faoi stiúir ban agus daoine óga agus ar an rochtain atá acu ar mhaoiniú agus ar mheantóireacht a éascú. Ba cheart do CNE tacú le nuálaíochtaí ardriosca ardacmhainneachta agus le cuideachtaí a bhfuil cibé rioscaí teicneolaíochta, eolaíochta, airgeadais, bainistíochta nó margaidh ag baint leo nach meastar iad a bheith iontaofa ó thaobh brabúis go fóill agus, dá bhrí sin, nach féidir leo an leibhéal infheistíochtaí is gá a ardú chun bheith iomaíoch go domhanda ón margadh. Ba cheart a ionchorprú leis sin cur chuige 'oscailte' (ón mbun aníos) agus atá á spreagadh ag 'dúshlán' araon, i gcomhar leis an gCiste Eorpach um Iomaíochas agus lena ghnéithe beartais. Ba cheart gnéithe a áireamh i gcur chuige CNE chun go ndéanfaí dúshláin a bhainistiú ar bhealach réamhghníomhach, mar shampla tacaíocht a thabhairt do thionscadail ardriosca de réir céimeanna nó deireadh a chur leo i gcur chuige punainne faoi mhaoirseacht na mbainisteoirí clár, agus soláthar nuálach a cheadú. Ba cheart an cur chuige CNE sin a leathnú chun tacú le gnólachtaí nuathionscanta cosanta agus dé-úsáide agus le huas-scálú na ngnólachtaí sin i gcomhlántacht iomlán le hIonstraim InvestEU CEI, ionú beartais CEI 'An Athléimneacht agus an tSlándáil, an Tionscal Cosanta agus an Spás' agus gníomhaíochtaí faoi Scéim Nuálaíochta Cosanta an Aontais (EUDIS) agus CASSINI (an Tionscnamh Fiontraíochta Spáis). Ba cheart an cur chun feidhme a dhéanamh i sineirge leis an gCiste Eorpach um Iomaíochas. I gcás na ngníomhaíochtaí a bhaineann le cosaint CNE, ba cheart a áireamh leo comhroinnt rialta faisnéise le foirmíocht Choiste an Chláir atá freagrach as 'An tAthléimneacht agus an tSlándáil, an Tionscal Cosanta agus an Spás', chun a áirithiú gur féidir iomaíochas Bhonn Tionsclaíoch agus Teicneolaíoch na Cosanta Eorpaí a threisiú. Ba cheart ailíniú iomlán le forálacha CEI a bhaineann le heintitis incháilithe a bhunú agus a rialú a áireamh leis sin freisin, chun leasanna slándála agus cosanta an Aontais agus a Bhallstát a áirithiú.

(15a) Ba cheart ceapadh Breiseán CNE agus deimhniú na gcomhlachtaí agus na gclár cistiúcháin réigiúnacha agus náisiúnta, agus deimhniú chomhlachtaí agus chláir de chuid an Aontais, le haghaidh Breiseán CNE a chur chun feidhme agus an t-ualach riaracháin is lú i gceist do na cláir a bhfuil iarratas á dhéanamh acu agus ba cheart breisluach soiléir a bheith ann d'iarratasóirí ionchasacha.

(15b) Ba cheart comhlántachtaí agus sineirgí a áirithiú idir Ciste CNE agus CEI ag gach céim den chur chun feidhme. Ba cheart do chomhpháirtithe cur chun feidhme atá freagrach as infheistíochtaí a roghnú go díreach nó trí idirghabhálaithe airgeadais Ionstraim InvestEU CEI a chur chun feidhme go háirithe trí ráthaíochtaí buiséadacha comhroinnte riosca agus ionstraimí airgeadais. Is féidir le hIonstraim InvestEU CEI tacú le gach faighteoir deiridh agus le gach infheistíocht atá inmharthana ó thaobh na heacnamaíochta de, ag aon chéim dá bhforbairt, ó ghnólacht nuathionscanta (maoiniú síl agus fás luath) go huas-scálú, agus leis na teicneolaíochtaí uile lena n-áirítear teicneolaíochtaí fionnachtana. Is féidir réimse leathan foirmeacha a bheith i gceist leis an tacaíocht ón Aontas a thugtar d'fhaighteoirí deiridh, e.g. iasachtaí, ráthaíochtaí, infheistíochtaí cuasachothromais agus infheistíochtaí cothromais. Ba cheart do Chiste CNE tacaíocht infheistíochta cothromais dírí a chur ar fáil do chuideachtaí. Ba cheart measúnú a bheith ag dul le cinntí infheistíochta a dhéantar faoi chuimsiú Chiste CNE chun a áirithiú go n-infheisteoidh Ciste CNE i bhfaighteoirí deiridh (gnólachtaí nuathionscanta domhainteicneolaíochta de ghnáth) nach bhfuil in ann a riachtanais mhaoiniúcháin uile a chomhlíonadh trí fhoinsí margaidh nó CEI, mar gheall ar an leibhéal riosca a bhaineann le teicneolaíochtaí núíosacha agus/nó le margaí nua. Féadfaidh Seirbhísí Luasghéaraithe Gnó CNE tacaíocht neamhairgeadais a thabhairt do thairbhithe agus d'fhaighteoirí deiridh CNE, agus díriú ar a riachtanais shonracha maidir le domhainteicneolaíocht agus nuálaíocht bhunathraitheach, agus féadfaidh Comhairle Tionscadail CEI seirbhísí comhairleacha níos leithne a chur ar fáil chun tacú le raon níos leithne tairbhithe. Ba cheart sineirgí a chruthú ionas go bhféadfar maoiniú faoi Ionstraim InvestEU CEI a thabhairt d'fhaighteoirí deiridh Luasaire CNE agus Chiste CNE le linn a gcéime méadaithe ar choinníoll go gcomhlíonann siad na coinníollacha. Áiritheofar na comhlántachtaí sin, mar shampla, trí chomhar ón mBord Comhairleach maidir le hIonstraim InvestEU CEI agus trí chomhar ó Bhord CNE.

(16) Maidir le maoiniú chun gur féidir le gnólachtaí domhainteicneolaíochta méadú, a thugtar faoin gCiste um Eoraip na nGnólachtaí atá ag Méadú a fógraíodh sa Straitéis um Ghnólachtaí Nuathionscanta agus Gnólachtaí atá ag Méadú, a bhí ann tráth theacht i bhfeidhm an Rialacháin seo, ba cheart é a dhéanamh faoi na téarmaí a comhaontaíodh in CAI 2021-2027. Ba cheart an maoiniú uile um méadú faoi CAI 2028-2034 a thabhairt faoi CEI.

(17) Ba cheart don Airmheán Comhpháirteach Taighde ('JRC') leanúint d'fhianaise eolaíoch neamhspleách agus tacaíocht theicniúil a sholáthar le haghaidh bheartais an Aontais ar feadh an timthrialla beartais iomláin. Ba cheart gníomhaíochtaí díreacha JRC a chur chun feidhme ar bhealach solúbtha, éifeachtúil agus trédhearcach, agus riachtanais bheartais an Aontais agus riachtanais ábhartha na mBallstát agus úsáideoirí eile JRC á gcur san áireamh agus cosaint leasanna airgeadais agus uathriail straitéiseach an Aontais á n-áirithiú. [Ba cheart do JRC leanúint d'acmhainní breise a ghiniúint, ar féidir iad a úsáid chun tacú lena ghníomhaíochtaí eolaíocha agus teicniúla.]

(18) Ba cheart a áirithiú leis an gClár go ndéanfar luachanna agus prionsabail uile an Limistéir Eorpaigh Taighde agus an Chomhshocraithe um Thaighde agus um Nuálaíocht a chur chun cinn agus a chosaint go héifeachtach[4]. Go sonrach, leis an gClár ba cheart cur chun cinn éifeachtach comhionannais deiseanna do chách agus cur chun feidhme príomhshruthaithe inscne a áirithiú, lena n-áirítear comhtháthú na gné inscne mar réamhshocrú in ábhar T&N. Ba cheart é a bheith d'aidhm aige dul i ngleic leis na cúiseanna le héagothroime inscne. Ba cheart aird ar leith a thabhairt ar an gcothromaíocht inscne a áirithiú ar phainéil mheastóireachta agus i gcomhlachtaí comhairleacha ábhartha eile, mar shampla boird agus grúpaí saineolaithe.

(19) Leis an gClár, ba cheart tacú le héiceachóras na mbonneagar taighde agus teicneolaíochta Eorpach, rannchuidiú le tosaíochtaí agus beartais straitéiseacha an Aontais agus breisluach Eorpach a chur ar fáil trí phleanáil chomhleanúnach fhadtéarmach agus infheistíochtaí comhordaithe leis na Ballstáit. Ba cheart an aird chuí a thabhairt ar obair an Fhóraim Straitéisigh Eorpaigh um Bonneagair Thaighde (ESFRI) (agus ar aon fhóram straitéiseach eile le haghaidh bonneagair theicneolaíochta). Trí ranníocaíocht a dhéanamh le haghaidh suas le 20 % de na costais tógála nó na mórchostais uasghrádaithe, féachtar le tacú le punann chomhleanúnach comhdhéanta de bhonneagar taighde agus teicneolaíochta araon, ar leas an Aontais iad, a bheidh comhlántach le bonneagair na mBallstát chun barr feabhais agus iomaíochas eolaíoch agus teicneolaíoch a spreagadh, trí thacú leis an leanúntas taighde agus nuálaíochta ó thaighde bunúsach, spreagtha ag an bhfiosracht go taighde feidhmeach a bheidh ag díriú ar chur in úsáid sa tsochaí agus sa mhargadh.

[4] Moladh (AE) 2021/2122 ón gComhairle an 26 Samhain 2021 maidir le Comhshocrú um Thaighde agus um Nuálaíocht san Eoraip, IO L 431, 2.12.2021, lch. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reco/2021/2122/oj.

(20) Leis an gClár, ba cheart bearta nithiúla a chur chun feidhme mar thaca le fothú acmhainneachta i dtíortha a thagann faoin bhfairsingiú agus naisc chomhoibríocha agus luachshocrú eolais a neartú ar fud an Aontais, lena bhfeabhsaítear an poitéinseal taighde agus nuálaíochta [i dtíortha a thagann faoin bhfairsingiú agus i dtíortha aistrithe], as a dtagann córas T&N Eorpach níos aontaithe agus níos comhtháite agus lena rannchuidítear leis an sprioc 3 % ar a laghad de OTI a infheistiú i dtaighde agus i bhforbairt. Dhíreofaí leis na gníomhaíochtaí sin freisin ar bhorradh a chur faoi acmhainneacht Taighde agus Nuálaíochta na ngníomhaithe príobháideacha, chun an t-aistriú i dtreo níos mó TFN a stiúradh sna tíortha a thagann faoin bhfairsingiú agus sna tíortha aistrithe. Le tacaíocht faoi na bearta sin, ba cheart cóineasú aníos marthanach a chur chun cinn i ndáil le hacmhainneacht taighde agus nuálaíochta agus cur leis an dul chun cinn atá déanta ag tíortha chun gur féidir leo leanúint ag dul chun tosaigh. Ba cheart measúnú rialta a dhéanamh ar an dul chun cinn sin trí úsáid a bhaint as sonraí oibiachtúla laistigh de phróiseas straitéiseach an Chláir d’fhonn bealach soiléir a chur ar fáil chun imeacht ón gcomhpháirt leathnaithe ar deireadh. [Ba cheart na Ballstáit incháilithe ón tréimhse 2021-2027 a roinnt in dhá ghrúpa ar feadh thréimhse iomlán an Chláir, ar bhonn Innéacs an Scórchláir Nuálaíochta agus an toraidh airgeadais choibhneasta in aghaidh an Ollioncaim Náisiúnta (OIN), bunaithe ar na critéir seo a leanas: i) ‘Tíortha aistrithe’, ag a bhfuil Innéacs Scórchláir Nuálaíochta (2023-2025) os cionn 75 % de mheán an Aontais agus toradh airgeadais coibhneasta dearfach in aghaidh OIN (2021-2025) faoi Fhís Eorpach; ii) ‘Tíortha a thagann faoin bhfairsingiú’, gach Ballstát eile atá incháilithe faoin tréimhse 2021-2027.]

(21) Agus aitheantas á thabhairt don tairbhe a eascraíonn as comhar idirnáisiúnta chun dul i ngleic, i measc nithe eile, le hábhair imní chomhroinnte theicneolaíocha, eacnamaíocha, chomhshaoil agus shochaíocha, ba cheart, leis an gClár, comhar le tríú tíortha a chur chun cinn. Ba cheart an comhar idirnáisiúnta a bhunú ar luachanna agus prionsabail chomhroinnte agus ba cheart dó rannchuidiú le hiomaíochas, ceannasacht agus barr feabhais an Aontais in T&N a neartú, lena n-áirítear ról an Aontais sa taidhleoireacht eolaíochta domhanda agus an acmhainneacht atá aige na daoine is cumasaí ar domhan a mhealladh agus a choinneáil. Ba cheart breithnithe geopholaitiúla, lena n-áirítear an tslándáil eacnamaíoch agus taighde, a bheith i gcroílár an chur chuige agus ba cheart leibhéil éagsúla chomhair a mheas bunaithe ar mheasúnú foriomlán ar an tairbhe a d'fhéadfadh an tAontas a bhaint as chun aghaidh a thabhairt ar a thosaíochtaí agus ar na dúshláin dhomhanda atá roimhe, agus luachanna agus leasanna an Aontais á gcosaint an tráth céanna, agus ar an gcaoi sin, an comhar a dhoimhniú ar bhealach gníomhach agus níos straitéisí le tíortha iontaofa a bhfuil na luachanna céanna acu ar mhaithe leis an dá pháirtí. Ba cheart comhlachas iomlán nó páirteach leis an gClár a bheith ar an gcineál is cuimsithí comhair i gcónaí. Ba cheart do na tríú tíortha catagóir na micreastát Eorpach (Prionsacht Andóra, Prionsacht Mhonacó, Poblacht San Mairíne agus Stát Chathair na Vatacáine) a áireamh freisin i gcás ina bhfuil comhaontuithe idirnáisiúnta ábhartha i bhfeidhm leis an stát sin agus i gcomhréir leis na coinníollacha a leagtar síos iontu. Le haghaidh gníomhaíochtaí a bhaineann le cosaint CNE, níor cheart ach d'eintitis atá bunaithe i dtríú tíortha atá páirteach sa Chiste Eorpach um Iomaíochas ar mhaithe le gníomhaíochtaí cosanta i gcomhréir le hAirteagal 50 a bheith incháilithe chun cistiú a fháil. Ní mór sainchumais ábhartha Pharlaimint na hEorpa, na Comhairle agus an Choimisiúin faoi Airteagal 218 CFAE a urramú agus rannpháirtíocht tríú tíortha á cinneadh.

(22) Chun uathriail straitéiseach an Aontais a threisiú agus fás eacnamaíoch inbhuanaithe fadtéarmach a áirithiú, tá sé fíor-riachtanach a iomaíochas domhanda a neartú agus a shócmhainní, a theicneolaíochtaí agus a leasanna straitéiseacha, mar a leagtar amach sa Straitéis Eorpach nua um an tSlándáil Eacnamaíoch, á gcoimirciú an tráth céanna[5]. Le hAirteagal 136 de Rialachán (AE, Euratom) 2024/2509 mar a chomhlánaítear le hAirteagal 10 de Rialachán (AE) XXX [an Ciste Eorpach um Iomaíochas] cuirtear chun cinn iomaíochas an Aontais agus cosnaítear a shlándáil eacnamaíoch. Le cur i bhfeidhm na bhforálacha sin chun críoch an Chláir, ba cheart creat dlíthiúil iomchuí a sholáthar chun foráil a dhéanamh, i gcás inar gá, maidir le bunú coinníollacha sonracha i dtaca le nósanna imeachta dámhachtana lena gcuirtear iomaíochas atá bunaithe ar thaighde agus nuálaíocht den scoth chun cinn, agus lena gcosnaítear leasanna agus uathriail straitéiseach an Aontais, lena n-áirítear bearta slándála taighde darb aidhm gníomhaíochtaí taighde, foireann agus institiúidí a choimirciú, rannpháirtíocht a shrianadh nó torthaí a chosaint agus comhleanúnachas agus comhsheasmhacht le rialacha sonracha faoi ghnéithe an Chiste Eorpaigh um Iomaíochas a áirithiú. I gcás inar gá, ba cheart cur chuige rioscabhunaithe a chur i bhfeidhm chun a áirithiú go ndéanfar rioscaí a bhaineann le taighde agus nuálaíocht a shainaithint, go ndéanfar measúnú orthu agus go dtabharfar aghaidh orthu trí bhearta comhréireacha agus éifeachtacha[6]. I gcomhréir le hAirteagal 136 den Rialachán Airgeadais, ba cheart feidhm a bheith ag srianta incháilitheachta maidir le soláthróirí ardriosca ar chúiseanna slándála. Aon srian ar rannpháirtíocht comhpháirtithe ó Bhallstáit nach Ballstáit den Aontas iad nó ó eintitis de chuid an Aontais atá faoi rialú ag eintitis nach Ballstáit den Aontas iad, go páirteach nó go hiomlán, ba cheart é a shonrú sna codanna ábhartha de na cláir oibre. Ba cheart don Choimisiún an creat, na nósanna imeachta, an treoir agus an tacaíocht leordhóthanach a sholáthar chun a áirithiú go gcuirfear ceanglais slándála taighde i bhfeidhm go comhsheasmhach, go héifeachtach agus go comhréireach ag gach céim de chur chun feidhme an Chláir, lena n-áirítear, i gcás inarb iomchuí, féinmheasúnú slándála agus plean bainistíochta slándála tosaigh lena sainaithneofar aon saincheist slándála ag an iarratasóir.

---

5 Teachtaireacht Chomhpháirteach chuig Parlaimint na hEorpa, chuig an gComhairle Eorpach agus chuig an gComhairle maidir le 'An Straitéis Eorpach um an tSlándáil Eacnamaíoch', JOIN(2023) 20 final, an Bhruiséil, 20.6.2023.

6 Moladh ón gComhairle an 23 Bealtaine 2024 maidir le slándáil taighde a fheabhsú, C/2024/3510.

(22a) Tá oscailteacht, comhoibriú agus saoirse acadúil i gcroílár taighde agus nuálaíochta den scoth. Mar sin féin, agus an teannas idirnáisiúnta ag dul i méid agus ábharthacht gheopholaitiúil an taighde agus na nuálaíochta ag dul i méid, tá slándáil taighde na hEorpa ag éirí níos leochailí. D'fhéadfadh aistriú neamh-inmhianaithe eolais chriticiúil agus teicneolaíochta criticiúla, tionchair urchóideacha ó thríú tíortha ar thaighde, chomh maith le sáruithe eiticiúla agus ionracais, tionchar díobhálach a imirt ar leasanna an Aontais nó ar Bhallstáit amháin nó níos mó. D'fhéadfadh sé sin difear a dhéanamh do shlándáil an Aontais agus a Bhallstát nó luachanna an Aontais agus cearta bunúsacha mar a shainmhínítear sa Chonradh ar Fheidhmiú an Aontais Eorpaigh ('CFAE') agus i gCairt um Chearta Bunúsacha an Aontais Eorpaigh ('an Chairt') a shárú. Chun comhar oscailte agus sábháilte a chothú agus a chur chun cinn, tá sé ríthábhachtach tacú le hearnáil taighde agus nuálaíochta an Aontais agus í a chumhachtú chun rioscaí a shainaithint, a mhaolú agus aghaidh a thabhairt orthu, ar rioscaí iad a d'fhéadfadh slándáil taighde agus athléimneacht teicneolaíochta na hEorpa a chur i mbaol nó a d'fhéadfadh rioscaí a chruthú do bhonneagair straitéiseacha taighde agus teicneolaíochta. Chuige sin, ní mór uirlisí faoi chuimsiú an Chláir Réime dá bhforáiltear le hAirteagail 10(2) agus 10(3) de Rialachán [CEI] a chur i bhfeidhm go comhréireach agus ar bhealach spriocdhírithe. Tá gá leis na coimircí sin chun comhoibriú go sábháilte, agus chomh hoscailte agus is féidir.

(23) I bhfianaise rioscaí méadaitheacha a bhaineann leis an athrú aeráide, guaiseacha nádúrtha, éigeandálaí sláinte agus bagairtí sláinte domhanda, timpistí teicneolaíocha, bagairtí slándála atá ag teacht chun cinn, agus suaitheadh eile, tá sé fíor-riachtanach go bhfeabhsófar cumas an Aontais agus na mBallstát chun géarchéimeanna agus tubaistí a réamh-mheas, ullmhú dóibh agus freagairt dóibh. Leis an gClár ba cheart tacú le taighde lena neartaítear riosca tubaiste agus bainistiú géarchéime, lena n-infheistítear in athléimneacht in aghaidh an athraithe aeráide agus lena bhfeabhsaítear athléimneacht feidhmeanna sochaíocha ríthábhachtacha, agus lena dtógtar Aontas atá níos athléimní, níos sláine agus níos ullmhaithe, i gcomhréir le cuspóirí na Straitéise AE um Aontas na hUllmhachta.

(24) Le gníomhaíochtaí ba cheart léiriú a thabhairt ar an tábhacht a bhaineann le dul i ngleic le cailliúint thubaisteach na bithéagsúlachta agus rannchuidiú le caomhnú agus athchóiriú an dúlra, éiceachóras agus a seirbhísí. Is gá eolaíocht an chomhshaoil a chomhtháthú i ngníomhaíochtaí chun damáiste don chomhshaol a sheachaint, comhshaol glan a choinneáil agus éiceachórais shláintiúla a athchóiriú, agus cur chuige na hAon Sláinte Amháin á chur san áireamh.

(25) Leis an gClár, aithnítear go bhfuil an t-athrú aeráide ar cheann de na dúshláin dhomhanda shochaíocha is mó dá bhfuil ann agus aithnítear gníomhú ar son na haeráide mar spreagadh don iomaíochas agus don athléimneacht shochaíoch agus chomhshaoil. Ba cheart a léiriú leis na gníomhaíochtaí a thábhachtaí atá sé dul i ngleic leis an athrú aeráide chun an t-aistriú i dtreo na haeráidneodrachta a bhaint amach i gcomhréir le beartais agus gealltanais an Aontais.

(26) Tá simpliú i gcur chun feidhme an Chláir fíor-riachtanach chun a inrochtaineacht agus a éifeachtúlacht a áirithiú, go háirithe tríd an ualach riaracháin ar thairbhithe a laghdú, lena n-áirítear ceanglais tuairiscithe, agus tríd an riosca earráidí a íoslaghdú. Chuige sin, ba cheart don Chlár úsáid a bhaint as cnapshuimeanna i gcás inarb ábhartha. I gcás ina dtugann saintréithe sonracha nó cuspóirí sonracha gníomhaíochta údar leis sin, ba cheart cistiú atá bunaithe ar aisíoc na gcostas incháilithe iarbhír a bheith indéanta fós. Agus iarrachtaí á ndéanamh sna Cláir Réime roimhe seo chun rialacha cistiúcháin a chuíchóiriú agus faisnéis shoiléir a sholáthar do rannpháirtithe chun earráidí a íoslaghdú; ba cheart aisíocaíocht costas pearsanra a shimpliú a thuilleadh freisin tríd an rogha maidir le costais aonaid pearsanra a mholadh, nuair a chuidíonn sin leis an gcastacht do rannpháirtithe a laghdú agus nuair a éascaíonn sin an tuairisciú. Ba cheart tarraingteacht rogha na gcostas aonaid pearsanra a mhéadú trí chumhdach cóir costas a áirithiú.

(26a) Ba cheart leanúint de thograí a roghnú bunaithe ar an meastóireacht a rinne saineolaithe seachtracha neamhspleácha. Ba cheart an próiseas meastóireachta a cheapadh chun coinbhleachtaí leasa agus claontacht a sheachaint, lena n-áirítear claontacht inscne. Agus é d’aidhm aige an próiseas iarratais a shimpliú do thairbhithe, ba cheart féachaint ar nós imeachta tíolactha dhá chéim, lena n-áirítear i gcás ina bhfuiltear ag súil le líon mór tograí, bunaithe ar na sonraí atá ar fáil. I gcás inarb iomchuí agus ina bhfuil údar cuí leis de bharr sonraí láidre, ba cheart meastóireacht a dhéanamh ar thograí anaithnidithe le linn na chéad chéime den mheastóireacht. Ba cheart don Choimisiún leanúint de bheith ag spreagadh breathnóirí neamhspleácha a bheith rannpháirteach sa phróiseas meastóireachta, i gcás inarb infheidhme. Ba cheart don Coimisiún nó don chomhlacht cistiúcháin ábhartha bearta iomchuí a ghlacadh chun ballraíocht chothrom sna grúpaí saineolaithe agus sna painéil mheastóireachta a lorg ó thaobh scileanna, taithí, eolais, lena n-áirítear ó thaobh speisialtóireachta, go háirithe in SSH, éagsúlacht gheografach agus inscne, agus aird á tabhairt ar an staid atá i réim i réimse na gníomhaíochta.

(27) Chun freastal ar leagan amach eagraíochtúil sonrach, a thagann chun cinn go háirithe sna gníomhaíochtaí Taighde agus Nuálaíochta, ba cheart é a bheith indéanta a dhearbhú go bhfuil ranníocaíochtaí comhchineáil ó thríú páirtithe ina gcostais incháilithe. Chun luachshocrú torthaí a dhreasú, ba cheart a shoiléiriú nár cheart é sin a áireamh mar ioncam ón ngníomhaíocht.

(28) D'fhonn iomaíochas an Aontais a neartú agus glacadh agus cur in úsáid na dtorthaí i gcoitinne a uasmhéadú, maidir le tairbhithe ar leo torthaí, ba cheart dóibh a gcuid torthaí a bhainistiú i gcomhréir lena n-oibleagáidí a leagtar síos faoin Rialachán seo maidir le luachshocrú agus scaipeadh. Féadfar na hoibleagáidí sin a choigeartú sa chlár oibre nó sa chomhaontú deontais i gcás inarb iomchuí bunaithe ar bhreithnithe beartais, lena n-áirítear leasanna straitéiseacha an Aontais, mar shampla, slándáil eacnamaíoch, ceannasacht theicneolaíoch agus athléimneacht, ach ba cheart ceanglais a chuimsiú leo chun torthaí a chosaint, rochtain a thabhairt orthu, iad a luachshocrú agus iad a fhoilsiú go poiblí de réir mar is iomchuí agus mar atá bonn cirt leis, lena n-áirítear trí chleachtais eolaíochta oscailte. Chun an próiseas luachshocraithe a éascú agus a luathú, ba cheart ionstraimí agus uirlisí tacaíochta a chur i bhfeidhm i gcomhréir le straitéis luachshocraithe an Choimisiúin mar a fhorbraítear faoin gCiste Eorpach um Iomaíochas agus le haon tacaíocht agus seirbhís den sórt sin dá bhforáiltear i gCaibidil III de.

(29) Tá gá le bearta tacaíochta chun éiceachórais nuálaíochta a neartú agus a nascadh ar bhealach níos fearr. Ba cheart bearta comhleanúnacha cuíchóirithe den chineál sin a bheith ina dtaca le gníomhaíochtaí chun éiceachórais nuálaíochta iomaíocha láidre nasctha a chruthú agus a neartú agus chun feabhas a chur ar chreatdálaí trí chomhar agus trí mhalartú eolais. Ba cheart do na bearta sin tacú freisin le Pobail Eolais agus Nuálaíochta (PENanna) na hInstitiúide Eorpaí um Nuálaíocht agus Teicneolaíocht (EIT). Ba cheart dóibh éiceachórais náisiúnta, réigiúnacha agus áitiúla a nascadh, luachshocrú agus glacadh torthaí taighde agus nuálaíochta a chothú agus cuidiú le hilroinnt an mhargaidh, rochtain theoranta ar chaipiteal agus margaí caipitil náisiúnta deighilte, glacadh mall nuálaíochta agus tearcúsáid an tsoláthair nuálaíochta a shárú.

(29a) I bhfianaise acmhainneacht chlaochlaitheach agus chineál mearathraitheach na hintleachta saorga (IS), ba cheart don Chlár cur chuige solúbtha réamhbhreathnaitheach a áirithiú lena gcuirtear chun cinn a húsáid fhreagrach, eiticiúil agus dhuinelárnach i gcomhréir leis an Teachtaireacht ón gCoimisiún dar teideal *The European Strategy for AI in Science* [Straitéis Eorpach maidir leis an Intleacht Shaorga san Eolaíocht] agus leis na creataí dlíthiúla is infheidhme. Chun ionracas an éiceachórais taighde a choimirciú agus na tairbhí sochaíocha agus eacnamaíocha don Aontas a uasmhéadú, ba cheart don Choimisiún tosaíocht a thabhairt de dhianfhaireachán ar úsáid agus ar thionchair theicneolaíochtaí na hintleachta saorga, de réir threoirlínte maireachtála LET maidir le húsáid fhreagrach an IS ghiniúnaigh sa taighde. Áirítear leis sin leanúint d'fhaireachán a dhéanamh ar cháilíocht na dtograí a cuireadh isteach agus féachaint ar bhealaí chun feabhas a chur ar an bpróiseas meastóireachta, i bhfianaise na ndeiseanna agus na ndúshlán a bhaineann le teicneolaíochtaí atá ag teacht chun cinn, an intleacht shaorga mar shampla.

(30) Maidir leis na gníomhaíochtaí faoin Rialachán seo ba cheart infheistíochtaí a luathú nó borradh a chur fúthu trí dhul i ngleic le clistí margaidh nó cásanna infheistíochta fo-optamacha, ar bhealach comhréireach, trí dhúbláil nó plódú a sheachaint agus trí chistiú príobháideach a dhreasú, agus ba cheart breisluach an Aontais a bheith acu. Gan dochar do chur i bhfeidhm Airteagail 107 agus 108 CFAE maidir le hacmhainní náisiúnta, ba cheart comhsheasmhacht a áirithiú leis sin freisin idir na gníomhaíochtaí faoin gClár agus na rialacha maidir leis an státchabhair, agus, ar an gcaoi sin seachnófar saobhadh iomaíochta míchuí sa mhargadh inmheánach.

(31) [Leis an Rialachán seo leagtar síos imchlúdach airgeadais táscach le haghaidh Fís Eorpach, an Clár réime um Thaighde agus um Nuálaíocht le haghaidh na tréimhse 2028-2034.]

(32) Tá feidhm ag Rialachán (AE, Euratom) 2024/2509[7] maidir leis an gClár. Leagtar síos leis an Rialachán na rialacha maidir le bunú agus cur chun feidhme bhuiséad ginearálta an Aontais, lena n-áirítear na rialacha maidir le deontais, duaiseanna, tabhartais neamhairgeadais, soláthar, bainistíocht indíreach, cúnamh airgeadais, ionstraimí airgeadais agus ráthaíochtaí buiséadacha. Ba cheart deontais, arna ndámhachtain tar éis glaonna oscailte agus iomaíocha ar thograí, a bheith ar an bpríomhchineál tacaíochta sa Chlár.

---

[7] Rialachán (AE, Euratom) 2024/2509 ó Pharlaimint na hEorpa agus ón gComhairle an 23 Meán Fómhair 2024 maidir leis na rialacha airgeadais is infheidhme maidir le buiséad ginearálta an Aontais (IO L, 2024/2509, 26.9.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/2509/oj).

(33) D'fhonn comhsheasmhacht a áirithiú, ba cheart ráthaíocht bhuiséadach agus ionstraimí airgeadais, lena n-áirítear nuair a chomhcheanglaítear iad le tacaíocht neamh-inaisíoctha in oibríochtaí measctha, faoin gClár seo a chur chun feidhme i gcomhréir le Teideal X den Rialachán Airgeadais agus le socruithe teicniúla, téarmaí agus coinníollacha arna mbunú ag an gCoimisiún chun críocha a chur i bhfeidhm.

(34) [I gcás ina bhfuil tacaíocht ón Aontas faoin gClár le soláthar i bhfoirm ráthaíochta buiséadaí nó ionstraime airgeadais, lena n-áirítear i gcás ina gcomhcheanglaítear sin le tacaíocht neamh-inaisíoctha in oibríocht mheasctha, cé is moite d'ionstraimí airgeadais faoi CNE, ba cheart an tacaíocht sin a sholáthar go heisiach trí Ionstraim InvestEU CEI i gcomhréir leis na rialacha is infheidhme d'Ionstraim InvestEU CEI.]

(35) I gcomhréir le Rialachán (AE, Euratom) 2024/2509, Rialachán (AE, Euratom) Uimh. 883/2013 ó Pharlaimint na hEorpa agus ón gComhairle[8], Rialacháin (Euratom, CE) Uimh. 2988/95 ón gComhairle[9], (Euratom, CE) Uimh. 2185/96[10] agus (AE) 2017/1939[11], tá leasanna airgeadais an Aontais le cosaint trí bhearta comhréireacha, lena n-áirítear trí neamhrialtachtaí agus calaois a chosc, a bhrath, a cheartú agus a imscrúdú, cistí a cailleadh, a íocadh go mícheart nó a úsáideadh go mícheart a aisghabháil agus, i gcás inarb iomchuí, smachtbhannaí riaracháin a fhorchur. Go háirithe, i gcomhréir le Rialachán (AE, Euratom) Uimh. 883/2013 agus (Euratom, CE) Uimh. 2185/96, féadfaidh an Oifig Eorpach Frith-Chalaoise (OLAF) imscrúduithe a dhéanamh, lena n-áirítear seiceálacha agus cigireachtaí ar an láthair, d'fhonn a fháil amach ar tharla calaois, éilliú nó aon ghníomhaíocht neamhdhleathach eile a dhéanann difear do leasanna airgeadais an Aontais. I gcomhréir le Rialachán (AE) 2017/1939, tá Oifig an Ionchúisitheora Phoiblí Eorpaigh (OIPE) inniúil chun calaois agus cionta coiriúla eile, lena ndéantar difear do leasanna airgeadais an Aontais, a imscrúdú agus a ionchúiseamh, de réir mar a fhoráiltear i dTreoir (AE) 2017/1371 ó Pharlaimint na hEorpa agus ón gComhairle[12]. I gcomhréir le Rialachán (AE, Euratom) 2024/2509, aon duine nó eintiteas a fhaigheann cistí ón Aontas, ní mór dó nó di dul i gcomhar go hiomlán chun leasanna airgeadais an Aontais a chosaint, chun na cearta agus an rochtain is gá a dheonú don Choimisiún, OLAF, Cúirt Iniúchóirí na hEorpa agus, de réir mar is iomchuí, OIPE, agus chun a áirithiú go ndéanfar aon tríú páirtí atá rannpháirteach i gcur chun feidhme cistí ón Aontas cearta coibhéiseacha a dheonú.

8 Rialachán (AE, Euratom) Uimh. 883/2013 ó Pharlaimint na hEorpa agus ón gComhairle an 11 Meán Fómhair 2013 maidir le himscrúduithe arna ndéanamh ag an Oifig Eorpach Frith-Chalaoise (OLAF) agus lena n-aisghairtear Rialachán (CE) Uimh. 1073/1999 ó Pharlaimint na hEorpa agus ón gComhairle agus Rialachán (Euratom) Uimh. 1074/1999 ón gComhairle,(IO L 248, 18.9.2013, lch. 1.

9 Rialachán (CE, Euratom) Uimh. 2988/95 ón gComhairle an 18 Nollaig 1995 maidir le leasanna airgeadais na gComhphobal Eorpach a chosaint (IO L 312, 23.12.95, lch. 1).

10 Rialachán (Euratom, CE) Uimh. 2185/96 ón gComhairle an 11 Samhain 1996 maidir le seiceálacha agus cigireachtaí ar an láthair arna ndéanamh ag an gCoimisiún chun leasanna airgeadais na gComhphobal Eorpach a chosaint ar an gcalaois agus neamhrialtachtaí eile (IO L 292, 15.11.96, lch. 2).

11 Rialachán (AE) 2017/1939 ón gComhairle an 12 Deireadh Fómhair 2017 lena gcuirtear chun feidhme comhar feabhsaithe maidir le bunú Oifig an Ionchúisitheora Phoiblí Eorpaigh ('OIPE') (IO L 283, 31.10.2017, lch. 1).

12 Treoir (AE) 2017/1371 ó Pharlaimint na hEorpa agus ón gComhairle an 5 Iúil 2017 maidir leis an gcomhrac in aghaidh na calaoise ar leasanna airgeadais an Aontais trí bhíthin an dlí choiriúil (IO L 198, 28.7.2017, lch. 29).

(36) [Tá an Clár le cur chun feidhme i gcomhréir le Rialachán (AE) XXX ó Pharlaimint na hEorpa agus ón gComhairle [an Rialachán Feidhmíochta] lena mbunaítear na rialacha maidir le creat rianaithe caiteachais agus feidhmíochta buiséid, lena n-áirítear rialacha chun a áirithiú go gcuirfear i bhfeidhm go haonfhoirmeach na prionsabail maidir le 'gan dochar suntasach a dhéanamh' agus maidir leis an gcomhionannas inscne dá dtagraítear in Airteagal 33(2), pointí (d) agus (f), chomh maith leis na forálacha maidir le hinrochtaineacht do dhaoine faoi mhíchumas a léirítear in Airteagail 17.3, 20.4 agus 21.1 d'Iarscríbhinn I, a ghabhann le Rialachán (AE, Euratom) 2024/2509 faoi seach agus i gcomhréir le ceanglais inrochtaineachta Iarscríbhinní I agus III a ghabhann le Treoir 2019/882, rialacha maidir le faireachán agus tuairisciú a dhéanamh ar fheidhmíocht chláir agus ghníomhaíochtaí an Aontais, rialacha maidir le tairseach um chistiú ón Aontas a bhunú, rialacha chun meastóireacht a dhéanamh ar na cláir, chomh maith leis na forálacha cothrománacha eile is infheidhme maidir le cláir uile an Aontais amhail na cláir sin maidir le faisnéis, cumarsáid agus infheictheacht.]

(36a) Ba cheart an Clár a chur chun feidhme tríd an gClár Sonrach arna bhunú le Cinneadh XX ón gComhairle lena n-áirítear gníomhaíochtaí comhoibríocha taighde agus nuálaíochta na ngnéithe beartais mar a leagtar amach sa Rialachán maidir leis an gCiste Eorpach um Iomaíochas agus sa Chlár Sonrach i dtaca le taighde cosanta arna bhunú le Rialachán (AE)[XXX] [an Ciste Eorpach um Iomaíochas].

(37) De bhun Airteagal 85(1) de Chinneadh (AE) 2021/1764 ón gComhairle[13], tá daoine agus eintitis atá bunaithe i dtíortha agus críocha thar lear (OCTanna) incháilithe chun cistiú a fháil faoi réir rialacha agus chuspóirí an Chláir agus socruithe féideartha is infheidhme maidir leis an mBallstát lena mbaineann an tír nó an chríoch ábhartha thar lear.

(38) Cuirtear an Clár in ionad an chláir Fís Eorpach a bhunaítear le Rialachán (AE) 2021/695. Ba cheart, dá bhrí sin, Rialachán (AE) 2021/695 a aisghairm.

[13] Cinneadh (AE) 2021/1764 ón gComhairle an 5 Deireadh Fómhair 2021 maidir le Comhlachas na dTíortha agus na gCríoch Thar Lear leis an Aontas Eorpach lena n-áirítear caidreamh idir an tAontas Eorpach, de pháirt, agus an Ghraonlainn agus Ríocht na Danmhairge, den pháirt eile (an Cinneadh maidir le Comhlachú Thar Lear, lena n-áirítear an Ghraonlainn) (IO L 355, 7.10.2021, lch. 6–134).

TAR ÉIS AN RIALACHÁN SEO A GHLACADH:

Teideal I
An Clár Réime um Thaighde agus um Nuálaíocht

Caibidil I
Forálacha Ginearálta

Airteagal 1

Ábhar

1. Bunaítear leis an Rialachán seo Fís Eorpach – an Clár Réime um Thaighde agus um Nuálaíocht (an 'Clár') [le haghaidh thréimhse an Chreata Airgeadais Ilbhliantúil (an 'CAI') 2028-2034] agus leagtar amach leis na rialacha maidir le rannpháirtíocht agus scaipeadh a bhaineann le gníomhaíochtaí indíreacha faoin gClár agus cinntear leis an creat lena rialaítear an tacaíocht ón Aontais le haghaidh gníomhaíochtaí Taighde agus Nuálaíochta ar feadh an fhaid chéanna. Leagtar síos leis freisin cuspóirí an Chláir agus a bhuiséad le haghaidh na tréimhse sin, na foirmeacha cistiúcháin ón Aontas agus na rialacha chun an cistiú sin a sholáthar.

2. [Cuirfear an Clár chun feidhme trí na nithe seo a leanas:

   (a) an Clár Sonrach a bunaíodh le Cinneadh XX ón gComhairle lena n-áirítear gníomhaíochtaí comhoibríocha taighde na ngnéithe beartais mar a leagtar amach sa Rialachán maidir leis an gCiste Eorpach um Iomaíochas.

   (b) an Clár Sonrach maidir le taighde cosanta a bhunaítear le Rialachán (AE)[XXX] [an Ciste Eorpach um Iomaíochas].

3. Ní bheidh feidhm ag an Rialachán seo maidir leis an gClár Sonrach i dtaca le taighde cosanta dá dtagraítear i mír 2, pointe (b). Na gníomhaíochtaí a dhéanfar faoin gClár Sonrach seo agus a leagtar síos i Rialachán (AE)[XXX] [An Ciste Eorpach um Iomaíochas], beidh sé d'aidhm acu iomaíochas, éifeachtúlacht agus acmhainneacht nuálaíochta bhonn teicneolaíoch agus tionsclaíoch na cosanta Eorpaí a chothú.]

4. Leis na téarmaí 'Fís Eorpach', 'an Clár' agus 'Clár Sonrach' a úsáidtear sa Rialachán seo, tagraítear d'ábhair nach bhfuil ábhartha ach don Chlár Sonrach dá dtagraítear i mír 2, pointe (a), mura sonraítear a mhalairt.

Airteagal 2

Sainmhínithe

Chun críocha an Rialacháin seo, tá feidhm ag na sainmhínithe seo a leanas:

(1) ciallaíonn 'bonneagair thaighde' saoráidí lena soláthraítear acmhainní agus seirbhísí do na pobail taighde chun taighde a dhéanamh agus nuálaíocht a chothú ina réimsí féin, lena n-áirítear na hacmhainní daonna gaolmhara, mórthrealamh nó tacair ionstraimí; saoráidí a bhfuil baint acu le heolas amhail bailiúcháin, cartlanna nó bonneagair sonraí eolaíocha; córais ríomhaireachta, líonraí cumarsáide agus aon bhonneagar eile ar de chineál uathúil é agus é oscailte d'úsáideoirí seachtracha, atá riachtanach chun barr feabhais a bhaint amach in T&N; féadfar iad a úsáid, i gcás inarb ábhartha, chun críoch eile seachas taighde, mar shampla le haghaidh seirbhísí oideachais nó seirbhísí poiblí agus féadfar iad a bheith "suite ar shuíomh amháin", "fíorúil" nó "dáilte";

(2) is éard is 'bonneagair theicneolaíochta' ann saoráidí, trealamh, cumais agus acmhainní is gá chun teicneolaíocht ó sheirbhísí taighde feidhmeacha réamhiomaíocha a fhorbairt, a thástáil, a uas-scálú agus a bhailíochtú go dtí go dtaispeánfar agus go mbailíochtófar í, lena gcumasófar agus lena gcuirfear dlús le nuálaíochtaí teicneolaíochta i dtreo glacadh sa tsochaí/sa mhargadh, lena gcothófar iomaíochas;

(3) ciallaíonn 'neamhiontaofa ó thaobh brabúis de' nach bhfuil an t-eintiteas dlítheanach in ann infheistíocht leordhóthanach a mhealladh go fóill chun a phlean gnó a chur chun feidhme go hiomlán agus dul in iomaíocht go hidirnáisiúnta;

(4) ciallaíonn 'maoiniú measctha' tacaíocht airgeadais a sholáthraítear faoin gComhairle Nuálaíochta Eorpach ('CNE') arb éard atá ann meascán de dheontas agus infheistíocht i gcothromas nó i bhfoirm eile tacaíochta inaisíoctha;

(5) ciallaíonn 'teicneolaíocht dhomhain' nuálaíocht lena bhféadfaí réitigh chlaochlaitheacha a sholáthar agus atá bunaithe ar dhul chun cinn ceannródaíoch san eolaíocht, sa teicneolaíocht agus san innealtóireacht;

(6) ciallaíonn 'Comhpháirtíocht Eorpach' tionscnamh, arna ullmhú le rannpháirtíocht luath na mBallstát, ina ngeallann an tAontas i dteannta comhpháirtithe príobháideacha agus/nó poiblí tacú i gcomhpháirt le clár gníomhaíochtaí a fhorbairt agus a chur chun feidhme agus meastóireacht a dhéanamh air, agus ina gcomhroinntear na costais idir na comhpháirtithe uile;

(6a) tagraíonn 'slándáil taighde' do rioscaí a bhaineann leis an méid seo a leanas a thuar agus a bhainistiú: (a) an t-aistriú neamh-inmhianaithe ar eolas criticiúil agus teicneolaíocht chriticiúil lenar féidir difear a dhéanamh do shlándáil an Aontais agus a Bhallstát, mar shampla má dhírítear an méid sin ar chríocha míleata nó ar chríocha faisnéise i dtríú tíortha; (b) tionchar urchóideach ar thaighde, inar féidir le tríú tíortha teacht i dtír ar thaighde nó inar féidir teacht i dtír air ó na tíortha sin chun inter alia bréagaisnéis a chruthú nó féinchinsireacht a ghríosú i measc mic léinn agus taighdeoirí lena sáraítear saoirse acadúil agus sláine taighde san Aontas; (c) sáruithe eiticiúla nó sláine, i gcás ina n-úsáidtear eolas agus teicneolaíochtaí chun luachanna agus cearta bunúsacha an Aontais, mar a shainmhínítear sna Conarthaí, a chur faoi chois, a shárú nó chun an bonn a bhaint díobh.

(7) ciallaíonn 'rochtain oscailte' rochtain ar líne ar thorthaí, a sholáthraítear saor in aisce;

(8) ciallaíonn 'eolaíocht oscailte' cur chuige i leith an phróisis eolaíoch lena n-áirítear comhroinnt luath agus oscailte taighde, rochtain oscailte ar thorthaí agus bainistiú freagrach ar thorthaí, bearta in-atáirgtheachta, agus páirt a thabhairt do shaoránaigh agus úsáideoirí deiridh i dtaighde agus nuálaíocht;

(9) ciallaíonn 'soláthar réamhthráchtála' soláthar seirbhísí taighde agus forbartha a bhfuil baint acu le comhroinnt riosca-sochair faoi dhálaí margaidh, agus forbairt iomaíoch i gcéimeanna, i gcás ina bhfuil dealú soiléir idir na seirbhísí taighde agus forbartha a sholáthraítear ó chainníochtaí tráchtála de na táirgí deiridh a chur chun úsáide;

(10) ciallaíonn 'soláthar réiteach nuálach' soláthar ina ngníomhaíonn soláthróirí mar chustaiméir céadtrialach le haghaidh earraí nó seirbhísí nuálacha nach bhfuil ar fáil go fóill ar bhonn tráchtála ar mhórscála, agus is féidir go n-áireofar tástáil chomhréireachta leis;

(11) ciallaíonn 'réamheolas' aon sonraí, eolas nó fios gnó, is cuma cén fhoirm nó cineál atá acu, inláimhsithe nó doláimhsithe, lena n-áirítear aon cheart amhail cearta maoine intleachtúla, a shealbhaítear roimh an aontachas le gníomhaíocht ar leith agus a shainaithnítear i gcomhaontú i scríbhinn de réir mar is gá chun an ghníomhaíocht a chur chun feidhme nó chun na torthaí a luachshocrú;

(11a) ciallaíonn 'scaipeadh' nochtadh poiblí na dtorthaí, seachas nochtadh mar thoradh ar na torthaí a chosaint nó a luachshocrú, lena n-áirítear trí fhoilseacháin eolaíocha in aon mheán;

(12) ciallaíonn 'luachshocrú' torthaí a úsáid i ngníomhaíochtaí breise seachas na gníomhaíochtaí sin a chumhdaítear leis an ngníomhaíocht lena mbaineann, lena n-áirítear cur in úsáid tráchtála chomh maith le torthaí a chlaochlú ina dtáirgí, ina seirbhísí, ina mbeartais nó ina réitigh shochaíocha a théann chun tairbhe do raon níos leithne geallsealbhóirí agus don tsochaí i gcoitinne;

(12a) ciallaíonn 'coinníollacha cothroma agus réasúnacha' coinníollacha iomchuí, lena n-áirítear téarmaí airgeadais a d'fhéadfadh a bheith ann nó coinníollacha saor ó ríchíosanna, agus imthosca sonracha na hiarrata ar rochtain á gcur san áireamh;

(13) ciallaíonn 'eagraíocht idirnáisiúnta um thaighde Eorpach' eagraíocht idirnáisiúnta, ar Ballstáit nó tríú tíortha atá comhlachaithe leis an gClár tromlach a comhaltaí, agus arb é is príomhchuspóir léi comhar eolaíoch agus teicneolaíoch a chur chun cinn san Eoraip;

(14) ciallaíonn 'eintitis dhlítheanacha bhrabúis' eintiteas dlítheanach ar le haghaidh brabús a dhéanamh é de réir na foirme dlíthiúla atá aige nó a bhfuil sé d'oibleagáid dhlíthiúil nó reachtach air brabúis a dháileadh ar a scairshealbhóirí nó ar a chomhaltaí aonair;

(15) ciallaíonn ‘fiontar beag nó meánmhéide’ nó ‘FBM’ micrifhiontar, fiontar beag nó fiontar meánmhéide de réir bhrí na hIarscríbhinne a ghabhann le Moladh 2003/361/CE ón gCoimisiún[14];

(16) ciallaíonn ‘cuideachta mheánchaipitlithe bheag’ fiontar meánchaipitlithe beag mar a shainmhínítear i bpointe 2 den Iarscríbhinn a ghabhann le Moladh (AE) 2025/1099 ón gCoimisiún[15];

(16a) ciallaíonn ‘clár oibre’ an doiciméad a glacann an gCoimisiún chun an clár sonrach a chur chun feidhme i gcomhréir le hAirteagal 18 de Chinneadh XXX nó doiciméad coibhéiseach ó thaobh ábhair agus struchtúir de a ghlacann comhlacht cistiúcháin;

(17) ciallaíonn ‘torthaí’ aon toradh inláimhsithe nó doláimhsithe ar ghníomhaíocht ar leith, amhail sonraí, eolas nó saineolas, cibé foirm nó cineál atá aige agus cibé acu is féidir nó nach féidir é a chosaint, chomh maith le haon cheart agus oibleagáid atá ag gabháil leis, lena n-áirítear cearta maoine intleachtúla;

(18) ciallaíonn ‘gníomhaíocht taighde ceannródaíoch ERC’ gníomhaíocht taighde atá faoi cheannas príomhimscrúdaitheora, arna hóstáil ag tairbhithe aonair nó iolracha a fhaigheann cistiú ón gComhairle Eorpach um Thaighde (ERC);

(18a) ciallaíonn ‘gníomhaíocht taighde agus nuálaíochta’ gníomhaíocht arb é atá inti eolas nua a shuíomh nó iniúchadh a dhéanamh ar a indéanta a bheadh sé teicneolaíocht, táirge, próiseas, seirbhís nó réiteach nua nó feabhsaithe a bheith ann. D’fhéadfadh taighde bunúsach agus feidhmeach, forbairt agus comhtháthú teicneolaíochta a bheith san áireamh leis sin;

(19) ciallaíonn ‘gníomhaíocht taighde agus oiliúna’ gníomhaíocht atá dírithe ar fheabhas a chur ar na scileanna, an t-eolas agus na hionchais ghairme atá ag taighdeoirí, lena gcuirtear chun cinn soghluaisteacht idir tíortha, earnálacha nó disciplíní mar atá faoi chomhpháirt ‘gníomhaíochtaí Marie Skłodowska-Curie’;

[14] Moladh 2003/361/CE ón gCoimisiún an 6 Bealtaine 2003 maidir le micrifhiontair agus fiontair bheaga agus mheánmhéide a shainmhíniú (IO L 124, 20.5.2003, lch. 36).

[15] Moladh (AE) 2025/1099 ón gCoimisiún an 21 Bealtaine 2025 maidir leis an sainmhíniú ar fhiontair mheánchaipitlithe bheaga (IO L, 28.5.2025, lch. 1)

(20) ciallaíonn ‘gníomhaíocht chomhordúcháin agus tacaíochta’ gníomhaíocht lena rannchuidítear le cuspóirí an Chláir, gan gníomhaíochtaí taighde agus nuálaíochta (T&N) a chur san áireamh, seachas nuair a dhéantar é faoin gcomhpháirt ‘rannpháirtíocht a leathnú agus barr feabhais a scaipeadh’ de chuid IV ‘An Limistéar Eorpach Taighde’; agus comhordú ón mbun aníos gan comhchistiú gníomhaíochtaí taighde ón Aontas a fhágann gur féidir comhar a bhunú idir eintitis dhlítheanacha ó na Ballstáit agus tríú tíortha atá comhlachaithe leis an gClár chun LET a neartú;

(21) ciallaíonn ‘gníomhaíochtaí indíreacha’ gníomhaíochtaí a bhaineann le T&N a soláthraíonn an tAontas tacaíocht airgeadais dóibh agus a dtugann rannpháirtithe fúthu;

(22) ciallaíonn ‘gníomhaíochtaí díreacha’ gníomhaíochtaí a bhaineann le T&N a dhéanann an Coimisiún trína JRC;

(23) ciallaíonn ‘éiceachóras nuálaíochta’ éiceachóras lena dtugtar le chéile eagraíochtaí a bhfuil sé mar sprioc fheidhmiúil acu forbairt taighde agus teicneolaíochta agus nuálaíocht a chumasú agus lena gcuimsítear caidreamh idir acmhainní ábhartha (ar nós cistí, trealaimh agus saoráidí, lena n-áirítear bonneagair thaighde agus theicneolaíochta), eintitis institiúideacha (ar nós institiúidí ardoideachais agus seirbhísí tacaíochta, eagraíochtaí taighde agus teicneolaíochta, cuideachtaí, infheisteoirí – lena n-áirítear caipitlithe fiontair – agus idirghabhálaithe airgeadais) agus eintitis ceaptha beartais agus cistiúcháin náisiúnta, réigiúnacha agus áitiúla.

(24) ciallaíonn ‘triantán an eolais’ líonraí idir institiúidí oideachais, eagraíochtaí taighde agus gnólachtaí arb é is aidhm dóibh tacú le héiceachórais taighde agus nuálaíochta lena bhfreastalaítear ar phíblíne nuálaíochta a fhorbairt ó thús na nuálaíochta trí oideachas fiontraíochta go dtí cruthú gnólachtaí nuathionscanta agus fás gnólachtaí atá ag méadú.

Airteagal 3

Cuspóirí an Chláir

1. Leis an gClár, neartófar boinn eolaíocha agus theicneolaíocha an Aontais, trí thaighde agus nuálaíocht den scoth bunaithe ar iomaíocht oscailte, agus, ar an gcaoi sin, tacófar le rathúnas, iomaíochas, ceannasacht agus athléimneacht an Aontais agus a Bhallstáit, tabharfar tionchar eolaíoch, teicneolaíoch, eacnamaíoch agus sochaíoch, agus tabharfar aghaidh ar dhúshláin Eorpacha agus dhomhanda, i gcomhar le cuspóirí ginearálta agus sonracha an Chiste Eorpaigh um Iomaíochas.

2. Is iad na cuspóirí sonracha atá ag an gClár:

- Barr feabhais eolaíoch agus teicneolaíoch a fhorbairt, a chur chun cinn agus a dhul chun cinn chun tacú le heolas, scileanna, teicneolaíochtaí agus réitigh nuálacha ardcháilíochta a chruthú agus a scaipeadh.

- Tacú le cur i gcrích an Limistéir Eorpaigh Taighde (LET) agus Chomhshocrú LET um thaighde agus um nuálaíocht, agus rannchuidiú le beartais, tosaíochtaí agus infheistíochtaí an Aontais agus beartais, tosaíochtaí agus infheistíochtaí náisiúnta agus réigiúnacha a ailíniú chun éiceachóras taighde agus nuálaíochta uile-Eorpach a chruthú.

- Tacú le hoiliúint agus soghluaisteacht taighdeoirí, tallann a mhealladh agus a choinneáil ar gach leibhéal agus gairmeacha taighde tarraingteacha a chothú agus cúrsaíocht daoine oilte a spreagadh agus cur i gcoinne imirce daoine oilte.

- Taighde agus nuálaíocht chomhoibríoch, comhroinnt eolais agus luachshocrú a mhéadú ar fud an Aontais, agus aird chuí á tabhairt ar rioscaí a bhaineann le slándáil taighde.

- Comhar idirnáisiúnta taighde agus nuálaíochta atá oscailte agus slán a chur chun cinn.

- Éagothromaíochtaí náisiúnta agus réigiúnacha a laghdú maidir le hacmhainneacht agus scileanna taighde agus nuálaíochta trí éiceachórais taighde agus nuálaíochta a neartú.

- Feabhas a chur ar sheasamh an Aontais sa taighde agus sa nuálaíocht, agus béim ar leith á cur ar theicneolaíochtaí straitéiseacha agus ar nuálaíocht bhunathraitheach, scaipeadh réiteach nuálach a éascú chun iomaíochas a chothú agus dul i ngleic le dúshláin shochaíocha Eorpacha agus dhomhanda.

- Níos mó maoiniú príobháideach le haghaidh taighde agus nuálaíochta a dhí-rioscú agus a shlógadh, go háirithe chun tacú leis an teicneolaíocht dhomhain agus chun gnólachtaí nuathionscanta agus FBManna nuálacha a mhéadú.

- Infheistíocht phoiblí agus phríobháideach i dtaighde agus nuálaíocht a mhéadú sna Ballstáit, rud a rannchuideoidh le caiteachas foriomlán 3 % ar a laghad d'Olltáirgeacht Intíre ('OTI') an Aontais i dtaighde agus forbairt a bhaint amach.

2a. Is iad cuspóirí sonracha an Chláir Shonraigh dá dtagraítear i bpointe (b) d'Airteagal 1(2) den Rialachán seo iomaíochas, éifeachtúlacht agus athléimneacht bhonn tionsclaíoch agus teicneolaíoch na cosanta Eorpaí a neartú trí thacú le gníomhaíochtaí comhoibríocha taighde agus forbartha, agus nuálaíocht agus ceannaireacht theicneolaíoch á gcothú.

Airteagal 4

Struchtúr an chláir

1. [Chun críocha an Chláir Shonraigh dá dtagraítear in Airteagal 1(2), déanfar an Clár a struchtúrú i gcodanna mar a leanas lena rannchuidítear leis na cuspóirí ginearálta agus sonracha a leagtar amach in Airteagal 3 agus i ngnéithe beartais Rialachán (AE) XXX [an Ciste Eorpach um Iomaíochas]]:

   (a) Colún I 'Eolaíocht den Scoth', ina bhfuil na comhpháirteanna seo a leanas:

      (i) an Chomhairle Eorpach um Thaighde (ERC);

      (ii) Gníomhaíochtaí Marie Skłodowska-Curie (GMSC).

      (iii) An tAirmheán Comhpháirteach Taighde (JRC).

(b) Colún II ‘An tIomaíochas agus an tSochaí’, ina bhfuil na comhpháirteanna seo a leanas:

(i) ‘An tIomaíochas’, lena n-áirítear gníomhaíochtaí taighde agus nuálaíochta lena rannchuidítear le cuspóirí agus gníomhaíochtaí sonracha na ngnéithe beartais faoin gCiste Eorpach um Iomaíochas:

(1) gníomhaíochtaí comhoibríocha taighde agus nuálaíochta faoi Chaibidil IV ‘An tAistriú Glan agus an Dícharbónú Tionsclaíoch’ den Chiste Eorpach um Iomaíochas;

(2) gníomhaíochtaí comhoibríocha taighde agus nuálaíochta faoi Chaibidil V ‘An tSláinte, an Bhith-theicneolaíocht, an Talmhaíocht agus an Bithgheilleagar’ den Chiste Eorpach um Iomaíochas;

(3) gníomhaíochtaí comhoibríocha taighde agus nuálaíochta faoi Chaibidil VI ‘An Cheannaireacht Dhigiteach’ den Chiste Eorpach um Iomaíochas;

(4) gníomhaíochtaí comhoibríocha taighde agus nuálaíochta faoi Chaibidil VII ‘An Athléimneacht agus an tSlándáil, an Tionscal Cosanta agus an Spás’ den Chiste Eorpach um Iomaíochas.

(ii) ‘An tSochaí’, lena n-áirítear gníomhaíochtaí comhoibríocha taighde agus nuálaíochta atá dírithe ar dhúshláin agus claochlú sochaíoch agus cultúrtha a threorú, chomh maith le tacú le ceapadh beartas fianaisebhunaithe le haghaidh sochaithe athléimneacha atá dírithe ar an todhchaí.

(c) Colún III ‘An Nuálaíocht’, ina bhfuil na comhpháirteanna seo a leanas:

(i) an Chomhairle Nuálaíochta Eorpach (CNE);

(ii) Éiceachórais nuálaíochta Eorpacha, lena n-áirítear gníomhaíochtaí chun comhtháthú thriantán an eolais – an t-ardoideachas, an taighde agus an nuálaíocht, agus an gnó – a chothú ar fud an Aontais.

(d) Colún IV ‘an Limistéar Eorpach Taighde’, ina bhfuil na comhpháirteanna seo a leanas:

(i) An Limistéar Eorpach Taighde;

(ii) bonneagair thaighde agus theicneolaíochta;

(iii) rannpháirtíocht a mhéadú agus barr feabhais a scaipeadh.

Airteagal 5

Prionsabail chothrománacha

Leis an gClár:

(a) cur chuige ildisciplíneach a áirithiú, i gcás inarb iomchuí, agus foráil a dhéanamh maidir leis na heolaíochtaí sóisialta agus na daonnachtaí (ESD) a chomhtháthú sa Chlár trí chéile. Áireofar sa Chlár glaonna sonracha ar thograí lena dtugtar aghaidh ar thopaicí a bhaineann le ESD.

(b) cuirfear eolas eolaíoch chun cinn agus rannchuideofar le beartais phoiblí atá eolasach, éifeachtach agus freagrúil a chruthú ar fud an Aontais agus níos faide i gcéin.

(ba) slabhra luacha an taighde agus na nuálaíochta a chumhdach agus comhéadan láidir a chumasú leis an gCiste Eorpach um Iomaíochas chun glacadh agus cur in úsáid torthaí taighde agus nuálaíochta a chothú.

(c) cleachtais eolaíochta oscailte a spreagadh, lena n-áirítear trí rochtain oscailte ar fhoilseacháin eolaíochta phiarmheasúnaithe maidir le torthaí a áirithiú, chomh maith le rochtain oscailte ar shonraí taighde agus ar thorthaí eile de réir an phrionsabail ‘a oscailte is féidir, is iata is gá’ agus i gcomhréir le prionsabail FAIR, agus tríd an Néal Eorpach maidir leis an Eolaíocht Oscailte a leathnú agus a chomhdhlúthú mar an spás coiteann sonraí Eorpach don taighde.

(ca) scála comhair leathan agus éagsúlaithe ar fud an Aontais **a** chur chun cinn agus a chumasú, lena n-áirítear idir taighdeoirí, nuálaithe agus gnólachtaí Eorpacha, chun rannchuidiú le hidirnascadh agus naisc chomhoibríocha níos láidre idir éiceachórais náisiúnta taighde agus nuálaíochta, ag tógáil ar an linn uile-Eorpach tallainne agus acmhainneachtaí, cúrsaíocht daoine oilte a spreagadh agus barr feabhais seanbhunaithe atá ag teacht chun cinn a thabhairt le chéile.

(caa) cur chuige dé-úsáide trí dhearadh a leanúint trí ghlaonna tiomnaithe atá dírithe go heisiach ar theicneolaíochtaí dé-úsáide, agus i nglaonna oscailte, féadfar tacú le gníomhaíochtaí dé-úsáide freisin.

(cb) seasamh leis an tslándáil taighde trí rioscaí a thuar agus a bhainistiú, mar shampla aistriú neamh-inmhianaithe teicneolaíochta criticiúla, torthaí agus eolais, tionchar urchóideach ar thaighde, agus sáruithe eiticiúla nó sláine;

(cc) simpliú riaracháin agus laghdú an ualaigh ar mhaithe le hiarratasóirí agus tairbhithe a áirithiú;

(cca) a áirithiú go ndéanfar meastóireacht ar thograí bunaithe ar athbhreithniú atá inniúil go gairmiúil, trédhearcach agus neodrach, lena gcosnófar ardchaighdeáin agus cáilíocht an chórais meastóireachta, agus lena n-áiritheofar éifeachtúlacht agus praiticiúlacht;

(cd) tacú le comhdheiseanna a chur chun cinn do gach páirtí leasmhar taighde agus nuálaíochta san Aontas;

(ce) cur chun feidhme an chomhionannais inscne mar réamhshocrú a áirithiú, lena n-áirítear gné na hinscne a chomhtháthú in ábhar T&N ag gach céim den timthriall taighde;

(cf) sineirgí straitéiseacha a áirithiú idir na Colúin agus a gcomhpháirteanna;

(cg) cuirfear chun feidhme iad i gcomhar le Cláir eile de chuid an Aontais, agus, i gcás inarb ábhartha, le cláir náisiúnta agus réigiúnacha, lena n-áiritheofar simpliú riaracháin.

(ch) rannpháirtíocht gach cineál páirtí leasmhar a éascú, go háirithe nuatheachtaithe agus spriocghrúpaí nua sa Chlár, go háirithe trí phointí teagmhála náisiúnta, a fhéadfaidh idirghníomhú le struchtúir thacaíochta ábhartha faoi chláir eile de chuid an Aontais.

[Airteagal 6

Buiséad

1. Is é EUR 175 002 000 000 i bpraghsanna reatha a bheidh in imchlúdach airgeadais táscach an Chláir le haghaidh na tréimhse ón 1 Eanáir 2028 go dtí an 31 Nollaig 2034.

2. Is éard a bheidh i ndáileadh táscach an mhéid dá dtagraítear i mír 1 den Airteagal seo le haghaidh an Chláir Shonraigh dá dtagraítear in Airteagal 1(2)(a):

(a) EUR 44 079 000 000 le haghaidh Chuid I 'Eolaíocht den Scoth', a bhfuil EUR 2 600 000 000 de ann le haghaidh ghníomhaíochtaí díreacha neamhnúicléacha an Airmheáin Chomhphháirtigh Taighde (JRC).

(b) EUR 75 876 000 000 le haghaidh Chuid II 'An tIomaíochas agus an tSochaí', lena n-áirítear:

i. EUR 68 270 000 000 le haghaidh 'An tIomaíochas' lena n-áirítear:

EUR 25 331 000 000 le haghaidh gníomhaíochtaí comhoibríocha taighde agus nuálaíochta faoi Chaibidil IV 'An tAistriú Glan agus an Dícharbónú Tionsclaíoch' den Chiste Eorpach um Iomaíochas;

EUR 19 650 000 000 le haghaidh gníomhaíochtaí comhoibríocha taighde agus nuálaíochta faoi Chaibidil V 'An tSláinte, an Bhith-theicneolaíocht, an Talmhaíocht agus an Bithgheilleagar' den Chiste Eorpach um Iomaíochas;

EUR 16 854 000 000 le haghaidh gníomhaíochtaí comhoibríocha taighde agus nuálaíochta faoi Chaibidil VI 'An Cheannaireacht Dhigiteach' den Chiste Eorpach um Iomaíochas;

EUR 6 435 000 000 le haghaidh gníomhaíochtaí comhoibríocha taighde agus nuálaíochta faoi Chaibidil VII 'An Athléimneacht agus an tSlándáil, an Tionscal Cosanta agus an Spás' den Chiste Eorpach um Iomaíochas.

ii. EUR 7 606 000 000 le haghaidh 'An tSochaí'.

(c) EUR 38 785 000 000 le haghaidh Chuid III 'An Nuálaíocht'.

(d) EUR 16 262 000 000 le haghaidh Chuid IV 'An Limistéar Eorpach Taighde', méid a bhfuil EUR 5 387 000 000 de ann chun rannpháirtíocht a leathnú agus barr feabhais a scaipeadh.

3. Féadfar an méid dá dtagraítear i mír 1 den Airteagal seo agus méideanna acmhainní breise dá dtagraítear in Airteagal 7 a úsáid freisin le haghaidh cúnamh teicniúil agus riaracháin chun an Clár a chur chun feidhme, ar nós gníomhaíochtaí ullmhúcháin, faireacháin, rialúcháin, iniúchóireachta agus meastóireachta, córais agus ardáin teicneolaíochta faisnéise, gníomhaíochtaí faisnéise agus cumarsáide, lena n-áirítear cumarsáid chorparáideach maidir le tosaíochtaí polaitiúla an Aontais, agus gach cúnamh teicniúil agus riaracháin nó costas foirne eile a thabhaíonn an Coimisiún chun an Clár a bhainistiú.

4. Más gá chun go mbeifear in ann na gníomhaíochtaí nach mbeidh curtha i gcrích faoin 31 Nollaig 2034 a bhainistiú, féadfar leithreasuithe a iontráil i mbuiséad an Aontais tar éis 2034 chun na costais is gá a chumhdach agus chun go mbeifear in ann na gníomhaíochtaí nach mbeidh curtha i gcrích faoi dheireadh an Chláir a bhainistiú.

5. Féadfar gealltanais bhuiséadacha maidir le gníomhaíochtaí is faide ná aon bhliain airgeadais amháin a roinnt ina dtráthchodanna bliantúla thar roinnt blianta.]

Airteagal 7

Acmhainní breise

1. Féadfaidh na Ballstáit, institiúidí, comhlachtaí agus gníomhaireachtaí de chuid an Aontais, tríú tíortha, eagraíochtaí idirnáisiúnta, institiúidí idirnáisiúnta airgeadais, nó tríú páirtithe eile, ranníocaíochtaí airgeadais nó neamhairgeadais breise a dhéanamh leis an gClár.
Is ioncam sannta seachtrach de réir bhrí Airteagal 21(2), pointí (a), (d), nó (e) nó Airteagal 21(5) de Rialachán (AE, Euratom) 2024/2509 a bheidh sna ranníocaíochtaí airgeadais breise.

2. Acmhainní arna leithdháileadh ar Bhallstáit faoi bhainistíocht chomhroinnte, féadfar iad a chur ar fáil don Chlár, arna iarraidh sin do na Ballstáit. Déanfaidh an Coimisiún na hacmhainní sin a chur chun feidhme go díreach nó go hindíreach i gcomhréir le hAirteagal 62(1), pointe (a) nó (c) de Rialachán (AE, Euratom) 2024/2509. Beidh siad de bhreis ar an méid dá dtagraítear in Airteagal 6(1) den Rialachán seo. Úsáidfear na hacmhainní sin chun leas an Bhallstáit lena mbaineann. I gcás nach bhfuil gealltanas dlíthiúil tugtha ag an gCoimisiún faoi bhainistíocht dhíreach ná faoi bhainistíocht indíreach maidir le méideanna breise arna gcur ar fáil don Chlár ar an dóigh sin, féadfar na méideanna comhfhreagracha nár gealladh a aistriú ar ais chuig clár foinseach amháin nó níos mó faoi seach, arna iarraidh sin don Bhallstát lena mbaineann.

Airteagal 8

Cistiú malartach, comhcheangailte agus carnach

1. Cuirfear an Clár chun feidhme i sineirge le cláir eile de chuid an Aontais. Gníomhaíocht a bhfuil ranníocaíocht ón Aontas faighte aici ó chlár eile, féadfaidh sí ranníocaíocht a fháil faoin gClár seo freisin. Beidh feidhm ag rialacha an chláir ábhartha de chuid an Aontais maidir leis an ranníocaíocht chomhfhreagrach, sin nó féadfar sraith aonair rialacha a chur i bhfeidhm maidir leis na ranníocaíochtaí uile agus féadfar gealltanas dlíthiúil aonair a thabhairt i gcrích. Más ar chostais incháilithe a bhunaítear an ranníocaíocht ón Aontas, ní rachaidh an tacaíocht charnach ó bhuiséad an Aontais thar chostais incháilithe iomlána na gníomhaíochta agus féadfar í a ríomh ar bhonn pro rata i gcomhréir leis na doiciméid ina leagtar amach na coinníollacha maidir le tacaíocht.

2. Nósanna imeachta dámhachtana a bheidh ann faoin gClár, féadfar iad a stiúradh go comhpháirteach, faoi bhainistíocht dhíreach nó faoi bhainistíocht indíreach, i gcomhar leis na Ballstáit, le hinstitiúidí, comhlachtaí agus gníomhaireachtaí de chuid an Aontais, le tríú tíortha, le heagraíochtaí idirnáisiúnta, le hinstitiúidí idirnáisiúnta airgeadais, nó le tríú páirtithe eile, ar choinníoll go n-áiritheofar cosaint leasanna airgeadais an Aontais. Beidh na nósanna imeachta sin faoi réir sraith aonair rialacha agus tabharfar gealltanais dhlíthiúla aonair i gcrích dá dtoradh. Chun na críche sin, na comhpháirtithe sa nós imeachta dámhachtana comhpháirtí, féadfaidh siad acmhainní a chur ar fáil don Chlár i gcomhréir le hAirteagal 7 den Rialachán seo, nó féadfar a chur de chúram ar na comhpháirtithe an nós imeachta dámhachtana a chur chun feidhme, i gcás inarb infheidhme i gcomhréir le hAirteagal 62(1), pointe (c), de Rialachán (AE, Euratom) 2024/2509. I nósanna imeachta dámhachtana comhpháirtí, féadfaidh ionadaithe na gcomhpháirtithe sa nós imeachta dámhachtana comhpháirtí a bheith ina gcomhaltaí den choiste meastóireachta freisin dá dtagraítear in Airteagal 153(3) de Rialachán (AE, Euratom) 2024/2509.

3. Féadfar Séala Barr Feabhais a dhámhachtain do thograí a eascraíonn as glaonna a shonraítear sa chlár oibre, agus a chomhlíonfaidh na coinníollacha seo a leanas:

(a) rinneadh meastóireacht orthu i nglao ar thograí faoin gClár; agus

(b) comhlíonann siad na ceanglais íosta cháilíochta a bhaineann leis an nglao sin ar thograí; agus

(c) níor tugadh maoiniú dóibh faoin nglao sin ar thograí i ngeall ar shrianta buiséadacha agus i ngeall orthu sin amháin.

4. Féadfar gníomhaíochtaí ar dámhadh séala ina leith a mhaoiniú le cistiú ón Aontas nó ó na Ballstáit.

Airteagal 9

Tríú tíortha atá comhlachaithe leis an gClár

1. Féadfar rannpháirtithe sa Chlár a dhéanamh de na tríú tíortha seo a leanas trí chomhlachas iomlán nó páirteach leis an gClár, i gcomhréir leis na cuspóirí a leagtar síos in Airteagal 3 agus atá infheidhme maidir le:

(a) comhaltaí de Chomhlachas Saorthrádála na hEorpa ar comhaltaí iad den Limistéar Eorpach Eacnamaíoch, i gcomhréir leis na coinníollacha a leagtar síos sa Chomhaontú maidir leis an Limistéar Eorpach Eacnamaíoch, chomh maith le micreastáit Eorpacha (Andóra, Monacó, San Mairíne agus Cathair na Vatacáine), i gcomhréir leis na coinníollacha a leagtar síos sna comhaontuithe ábhartha;

(b) tíortha aontacha, tíortha is iarrthóirí agus iarrthóirí ionchasacha, i gcomhréir leis na prionsabail ghinearálta agus na téarmaí agus coinníollacha ginearálta a bhaineann le rannpháirtíocht na dtíortha sin i gcláir de chuid an Aontais arna mbunú sna comhaontuithe réime, sna prótacail agus sna cinntí ó Chomhairlí Comhlachais faoi seach nó i gcomhaontuithe comhchosúla agus i gcomhréir leis na coinníollacha sonracha a leagtar síos i gcomhaontuithe idir an tAontas agus na tíortha sin;

(c) tíortha de Bheartas Comharsanachta na hEorpa, i gcomhréir leis na prionsabail ghinearálta agus na téarmaí agus coinníollacha ginearálta a bhaineann le rannpháirtíocht na dtíortha sin i gcláir de chuid an Aontais arna mbunú sna comhaontuithe réime, sna prótacail agus sna cinntí ó Chomhairlí Comhlachais faoi seach nó i gcomhaontuithe comhchosúla agus i gcomhréir leis na coinníollacha sonracha a leagtar síos i gcomhaontuithe idir an tAontas agus na tíortha sin;

(d) tríú tíortha eile, i gcomhréir leis na coinníollacha a leagtar síos i gcomhaontú idirnáisiúnta sonrach lena gcumhdaítear rannpháirtíocht an tríú tír in aon chlár de chuid an Aontais.

2. Maidir leis na comhaontuithe rannpháirtíochta sa Chlár dá dtagraítear i mír 1, beidh na héifeachtaí a leanas acu:

(a) áiritheofar cothromaíocht chóir idir ranníocaíochtaí agus sochair an tríú tír atá rannpháirteach sa Chlár;

(b) leagfar síos na coinníollacha maidir le ranníocaíocht sa Chlár, lena n-áirítear ríomh ranníocaíochtaí airgeadais, arb é atá iontu ranníocaíocht oibríochtúil agus táille rannpháirtíochta, leis an gClár agus a chostais riaracháin ghinearálta;

(c) ní thabharfar aon chumhacht chinnteoireachta sa Chlár don tríú tír;

(d) ráthófar cearta an Aontais chun bainistíocht fhónta airgeadais a áirithiú agus chun a leasanna airgeadais a chosaint.

(e) i gcás inarb ábhartha, áiritheofar cosaint leasanna slándála agus oird phoiblí an Aontais.

3. Chun críocha mhír 2, pointe (d), deonóidh an tríú tír na cearta agus an rochtain is gá a cheanglaítear faoi Rialacháin (AE, Euratom) 2024/2509 agus (AE, Euratom) Uimh. 883/2013, agus ráthóidh sí go mbeidh cinntí lena bhforchuirfear oibleagáid airgid ar dhaoine seachas Stáit de réir bhrí Airteagal 299 CFAE, chomh maith le breithiúnais agus orduithe ó Chúirt Bhreithiúnais an Aontais Eorpaigh, infhorfheidhmithe.

4. Chun críoch mhír 1, pointe (d), ní fhéadfar comhlachas ná comhlachas páirteach le tríú tíortha eile a dhéanamh ach amháin má chomhlíonann siad na critéir uile seo a leanas:

(a) acmhainneacht mhaith eolaíochta, teicneolaíochta agus nuálaíochta a bheith acu;

(b) gealltanas a bheith tugtha acu maidir le geilleagar margaidh oscailte riailbhunaithe, lena n-áirítear a bheith ag caitheamh ar bhealach cóir agus cothrom le cearta maoine intleachtúla, urramú chearta an duine, agus sin faoi choimirce institiúidí daonlathacha;

(c) beartais chun feabhas a chur ar fholláine eacnamaíoch agus shóisialta na saoránach a bheith á gcur chun cinn go gníomhach acu.

5. Le raon feidhme chomhlachas gach tríú tír leis an gClár, cuirfear san áireamh urraim do chearta an duine agus comhlíonadh dhlí ábhartha an Aontais agus an dlí ábhartha idirnáisiúnta, chomh maith le hanailís ar na rioscaí, go háirithe na rioscaí sin ar dócha go ndéanfar difear leo d'ord poiblí agus slándáil an Aontais i réimsí ábhartha beartais, lena n-áirítear slándáil eacnamaíoch agus taighde, chomh maith le tairbhí agus leis an gcuspóir níos leithne a bhaineann le fás eacnamaíoch agus iomaíochas an Aontais a spreagadh tríd an taighde agus an nuálaíocht. Dá réir sin, cé is moite de chomhaltaí LEE, tíortha aontacha, tíortha is iarrthóirí agus tíortha is iarrthóirí ionchasacha, féadfar tríú tíortha a eisiamh ó chodanna den Chlár i gcomhréir leis an Rialachán seo nó leis an gcomhaontú comhlachais féin.

6. Leis an gcomhaontú comhlachais lena leagtar amach na coinníollacha maidir le rannpháirtíocht sa Chlár, déanfar foráil, a mhéid is féidir, maidir le rannpháirtíocht chómhalartach eintiteas dlítheanach atá bunaithe san Aontas i gcláir choibhéiseacha tríú tíortha atá comhlachaithe leis an gClár i gcomhréir leis na coinníollacha a leagtar síos sna cláir sin.

7. Leis na coinníollacha lena gcinntear leibhéal na ranníocaíochtaí airgeadais dá dtagraítear i mír 2, pointe (b), áiritheofar go ndéanfar ceartúchán uathoibríoch tráthrialta ar aon éagothroime shuntasach i gcomparáid leis an méid a fhaigheann eintitis atá bunaithe sa tír chomhlachaithe trí bheith rannpháirteach sa Chlár, agus costais bhainistiú, fhorfheidhmiú agus oibriú an Chláir á gcur san áireamh. Cuirfear san áireamh i leithdháileadh na ranníocaíochtaí airgeadais leibhéal rannpháirtíochta eintitis dhlítheanacha tríú tíortha atá comhlachaithe leis an gClár i ngach cuid den Chlár.

7a. I gcomhréir leis an bhfaisnéis arna soláthar tríd an nós imeachta buiséadach bliantúil, soláthróidh an Coimisiún faisnéis do Choiste an Chláir maidir leis na ranníocaíochtaí airgeadais ó thríú tíortha atá comhlachaithe leis an gClár agus a leithdháiltí ar chomhpháirteanna éagsúla an Chláir.

Airteagal 10

Cur chun feidhme agus foirmeacha cistiúcháin ón Aontas

1. Cuirfear an Clár chun feidhme i gcomhréir le Rialachán (AE, Euratom) 2024/2509, faoi bhainistíocht dhíreach nó faoi bhainistíocht indíreach le comhlachtaí dá dtagraítear in Airteagal 62(1), pointe (c) den Rialachán sin.

2. Féadfar cistiú ón Aontas a sholáthar in aon fhoirm trí nósanna imeachta dámhachtana i gcomhréir le Rialachán (AE, Euratom) 2024/2509, go háirithe trí dheontais, duaiseanna, soláthar, tabhartais neamhairgeadais agus ionstraimí airgeadais. Beidh deontais ar an bpríomhchineál tacaíochta sa Chlár.

3. [Cé is moite d'ionstraimí airgeadais faoi (Chiste) CNE i gcás ina soláthraítear tacaíocht ón Aontas i bhfoirm ráthaíochta buiséadaí nó ionstraime airgeadais, lena n-áirítear i gcás ina gcomhcheanglaítear sin le tacaíocht neamh-inaisíoctha in oibríocht mheasctha, soláthrófar í go heisiach trí Ionstraim InvestEU an Chiste Eorpaigh um Iomaíochas agus cuirfear chun feidhme í i gcomhréir leis na rialacha is infheidhme in Ionstraim InvestEU an Chiste Eorpaigh um Iomaíochas trí na comhaontuithe ranníocaíochta nó ráthaíochta arna dtabhairt i gcrích chun na críche sin. I gcás ina mbaintear úsáid as Ionstraim InvestEU CEI sa Chlár, soláthrófar leis an soláthar le haghaidh na ráthaíochta buiséadaí agus an maoiniú le haghaidh ionstraimí airgeadais, lena n-áirítear nuair a chomhcheanglaítear sin le tacaíocht neamh-inaisíoctha i bhfoirm oibríochta measctha.]

4. I gcás ina soláthraítear cistiú ón Aontas i bhfoirm deontais, féadfar cistiú a sholáthar, i gcás inarb iomchuí, mar mhaoiniú nach bhfuil nasctha le costas, nó mar roghanna costas simplithe, go háirithe trí chnapshuimeanna chomh maith le costais aonaid le haghaidh pearsanra, i gcomhréir le Rialachán (AE, Euratom) 2024/2509. Féadfar cistiú a sholáthar i bhfoirm aisíocaíocht iarbhír ar chostais incháilithe i ngeall ar shaintréithe nó ar chuspóirí sonracha gníomhaíochta. I gcás inar gá foinsí cistiúcháin eile a chumasú, lena n-áirítear comhinfheistíochtaí le hacmhainní náisiúnta faoi réir rialacha maidir leis an státchabhair, soláthrófar cistiú i bhfoirm aisíocaíochta costais incháilithe iarbhír nó roghanna costas simplithe.

5. Chun críocha Airteagal 153(3) de Rialachán (AE, Euratom) 2024/2509, beidh an coiste meastóireachta comhdhéanta go hiomlán, nó, i gcásanna a bhfuil údar cuí leo, go páirteach, de shaineolaithe seachtracha neamhspleácha. I gcás gníomhaíochtaí comhordaithe agus tacaíochta, féadfaidh an coiste meastóireachta, i gcásanna a bhfuil údar cuí leo, a bheith comhdhéanta go hiomlán d'ionadaithe ó institiúidí nó ó chomhlachtaí an Aontais dá dtagraítear in Airteagal 153 den Rialachán Airgeadais.

Airteagal 11

Comhpháirtíochtaí Eorpacha

1. I gcás inar gá chun na cuspóirí a leagtar amach in Airteagal 3 a bhaint amach, féadfar gníomhaíochtaí faoin Rialachán seo a chur chun feidhme trí Chomhpháirtíochtaí Eorpacha ar bhealach trédhearcach. Ní bhunófar na comhpháirtíochtaí sin ach amháin i gcásanna nach féidir na cuspóirí inmhianaithe a bhaint amach le gníomhaíocht an Aontais amháin agus ina bhfuil gá le comhar feabhsaithe idir an tAontas agus comhpháirtithe eile, lena n-áirítear gníomhaithe náisiúnta, réigiúnacha agus/nó príobháideacha. Saineofar na réimsí le haghaidh comhpháirtíochtaí Eorpacha ar bhonn treoir arna soláthar sa Chomhairle, nó i gcás inarb iomchuí, is iad comhlachtaí comhairleacha na Comhairle a shaineoidh iad. Áiritheofar comhleanúnachas agus, i gcás inarb iomchuí, lorgófar sineirgí le cláir eile de chuid an Aontais, go háirithe an Ciste Eorpach um Iomaíochas.

1a. Maidir le Comhpháirtíochtaí Eorpacha:

(a) beidh siad bunaithe ar Mheabhrán Tuisceana agus comhlánófar iad, i gcás ranníocaíochtaí airgeadais ó chomhpháirtithe seachas an tAontas, le socrú conarthach idir an tAontas agus na comhpháirtithe. Cuirfear na Comhpháirtíochtaí sin chun feidhme trí ghníomhaíochtaí i gcláir oibre ábhartha Fís Eorpach agus/nó an Chiste Eorpaigh um Iomaíochas; nó

(b) i gcásanna a bhfuil bonn cirt leo, cuirfear cúraimí cur chun feidhme buiséid ó chlár amháin cistiúcháin nó ó chláir éagsúla cistiúcháin de chuid an Aontais ar iontaoibh comhlachtaí a bhunaítear de bhun Airteagail 185 nó 187 CFAE, i gcomhréir le hAirteagal 62(1), pointe (c), de Rialachán (AE, Euratom) 2024/2509. Déanfar comhlachtaí faoi Airteagal 187 CFAE a bhunú trí Ghníomh Bunaithe Aonair lena n-áiritheofar rialacha comhchuibhithe. Bunófar comhpháirtíochtaí faoi Airteagal 185 CFAE trí Ghníomhartha tiomnaithe.

2. I gcás gach comhpháirtíochta, sonrófar an méid seo a leanas sa Mheabhrán Tuisceana arna chomhlánú le socrú conarthach i gcás ranníocaíochtaí airgeadais ó chomhpháirtithe seachas an tAontas, nó sa Ghníomh Bunaíochta:

(-a) na cuspóirí agus na garspriocanna atá le baint amach;

(a) na torthaí atá le soláthar, torthaí a bheidh soiléir, intomhaiste agus faoi cheangal ama;

(b) sraith aonair ceanglas tuairiscithe agus faireacháin, lena n-áirítear príomhtháscairí feidhmíochta agus tionchair;

(c) na gealltanais airgeadais agus/nó chomhchineáil ghaolmhara ó na comhpháirtithe uile;

(d) socruithe rialachais agus sásra do na comhpháirtithe uile chun clársceidealú agus gníomhaíochtaí na gcomhpháirtíochtaí a phlé agus a chomhaontú, lena n-áirítear forálacha lena n-áirithítear a gcearta vótála agus a n-ionadaíocht leordhóthanach;

(da) comhaontaíodh Clár Oibre Straitéiseach um Thaighde agus Nuálaíocht (COSTN) idir na comhpháirtithe, ina sonraítear na tosaíochtaí téamacha agus na tionchair eolaíocha agus shocheacnamaíocha a bhfuiltear ag súil leo, chomh maith le treochlár gníomhaíochtaí agus garspriocanna atá beartaithe le linn thréimhse na comhpháirtíochta. Nuair a fhorbróidh na comhpháirtíochtaí gníomhaíochtaí agus conairí cur in úsáid sa mhargadh, áireofar in COSTN clár oibre cur in úsáid arna chomhaontú idir na comhpháirtithe.

3a. Maidir le Comhpháirtíochtaí Eorpacha arna mbunú faoi mhír 1a(a), beidh tacaíocht ón Aontas i bhfoirm ranníocaíochtaí le gníomhaíochtaí arna gcur chun feidhme faoi Fhís Eorpach le haghaidh gníomhaíochtaí T&N. Beidh sé d'aidhm ag na ranníocaíochtaí sin an ranníocaíocht uasta ó chomhpháirtithe eile a ghiaráil. Féadfaidh cláir eile de chuid an Aontais rannchuidiú le gníomhaíochtaí eile, amhail an Ciste Eorpach um Iomaíochas le haghaidh gníomhaíochtaí cur in úsáid.

3aa. I gcás Comhpháirtíochtaí Eorpacha arna mbunú faoi mhír 1a(b), soláthróidh an tAontas ranníocaíocht airgeadais ó Fhís Eorpach le haghaidh gníomhaíochtaí T&N. Féadfaidh cláir eile de chuid an Aontais rannchuidiú le gníomhaíochtaí eile, amhail an Ciste Eorpach um Iomaíochas le haghaidh gníomhaíochtaí cur in úsáid. Beidh ranníocaíocht fhoriomlán an Aontais agus ranníocaíocht fhoriomlán na gcomhpháirtithe seachas an tAontas comhionann. Sonrófar sa Bhunghníomh Aonair do Chomhghnóthais faoi Airteagal 187 CFAE agus sa Ghníomh Bunaíochta ábhartha do thionscnaimh faoi Airteagal 185 CFAE na rialacha mionsonraithe maidir le rannchuidiú na gcomhpháirtithe uile.

3b. Is sna foirmeacha seo a leanas a bheidh ranníocaíochtaí ó chomhpháirtithe seachas an tAontas:

(a) ranníocaíochtaí airgeadais le buiséad oibríochtúil agus riaracháin an tionscnaimh, lena n-áirítear maoiniú ó na Ballstáit do na rannpháirtithe atá bunaithe sa Bhallstát faoi seach sna gníomhaíochtaí faoin tionscnamh;

(b) ranníocaíochtaí comhchineáil chun a gcostais rannpháirtíochta tionscadail féin a mhaoiniú faoin tionscnamh.

3ba. Déanfaidh údaráis deonúcháin ábhartha an Aontais nó comhlachtaí eile a bhfuil sé de chúram orthu an buiséad a chur chun feidhme nósanna imeachta dámhachtana aonair a bhainistiú, lena n-áirítear nósanna imeachta glao, meastóireachta, roghnúcháin agus faireacháin, lena n-áiritheofar simpliú agus trédhearcacht. Beidh na Ballstáit freagrach as a ranníocaíochtaí airgeadais i gcomhréir lena rialacha agus nósanna imeachta náisiúnta is infheidhme, lena n-áiritheofar simpliú agus cur chun feidhme comhchuibhithe.

5. Maidir le Comhpháirtíochtaí Eorpacha:

(-a) déanfar iad a shainaithint agus a chomhaontú i ndlúthchomhar leis na Ballstáit agus, i gcás inarb iomchuí, i gcomhairle leis an earnáil phríobháideach.

(b) bunófar iad chun dul i ngleic le dúshláin lena gceanglaítear mais chriticiúil acmhainní agus cur chuige aontaithe agus comhordaithe, i dtéarmaí clársceidealú agus cur chun feidhme de, ar fud na ngníomhaithe.

(ba) ní bhunófar iad ach amháin i gcásanna nach féidir na cuspóirí inmhianaithe a bhaint amach le gníomhaíocht an Aontais amháin ná le foirmeacha eile tacaíochta faoin gClár.

(c) déanfaidh siad ailíniú le tosaíochtaí straitéiseacha an Aontais agus cuideoidh siad le cur chun feidhme mhórbheartais agus mhórthionscnaimh bheartais an Aontais atá comhlántach le mórbheartais agus mórthionscnaimh bheartais na mBallstát.

(d) roghnófar iad i bpróiseas trédhearcach, oscailte agus iomaíoch bunaithe ar shraith de chritéir saolré inchainníochtaithe agus ar chur chuige punainne láidir, a mbeidh punann chomhleanúnach agus chomhlántach de líon teoranta Comhpháirtíochtaí Eorpacha mar thoradh air.

(e) bunófar iad ar ghealltanais tháscacha *ex ante* agus fhadtéarmacha, agus ina dhiaidh sin ar ghealltanais fhoirmiúla ó na comhpháirtithe uile chun ranníocaíocht airgeadais nó, i gcás inarb iomchuí, ranníocaíocht chomhchineáil a dhéanamh le hacmhainní na Comhpháirtíochta Eorpaí ar bhealach lena gcothaítear comhchuibhiú agus caighdeánú an chur chun feidhme.

(ea) áiritheoidh siad go mbeidh siad oscailte i gcónaí do gach cineál comhpháirtí de gach méid ar fud an tslabhra luacha agus na ndisciplíní ina n-iomláine.

(f) ceanglófar cur chuige saolré soiléir leo, lena n-áirítear plean tosaigh chun an tionscnamh a chur chun feidhme agus straitéis ann chun deireadh a chur le cistiú ón Aontas.

(fa) lorgóidh siad sineirgí le hionstraimí cistiúcháin eile de chuid an Aontais, go háirithe le CEI, chun forluí agus dúbláil a sheachaint agus, ina ionad sin, breisluach a áirithiú agus an tionchar a uasmhéadú.

5a. Leithdháilfear [X%] ar a mhéad den bhuiséad i gColún II ar Chomhpháirtíochtaí Eorpacha.

7. Cuirfidh na Comhpháirtithe uile seachas an tAontas faisnéis ar fáil go poiblí maidir leis an struchtúr, leis an gcomhaltas agus leis na gníomhaíochtaí a fhorbraítear laistigh den chomhpháirtíocht. I gcásanna ina dtugtar comhpháirtíochtaí i gcrích le heagraíochtaí agus comhlachais ionadaíocha, áireofar leis sin faisnéis thráthrialta faoina gcomhaltas.

Caibidil II
Eolaíocht den Scoth

Airteagal 12

An Chomhairle Eorpach um Thaighde

1. Soláthróidh an Chomhairle Eorpach um Thaighde (ERC) cistiú tarraingteach solúbtha chun go mbeidh taighdeoirí aonair tréitheacha agus cruthaitheacha, le béim ar thaighdeoirí luathghairme, agus a bhfoirne, in ann na goirt is mó a bhfuil gealladh fúthu a threabhadh san eolaíocht cheannródaíoch, gan beann ar a náisiúntacht ná ar a dtír thionscnaimh agus ar bhonn iomaíochta inarb é an barr feabhais an t-aon chritéar.

2. Meallfaidh ERC na taighdeoirí is éirimiúla ó gach cearn den domhan agus, ar an gcaoi sin, rannchuideoidh sé leis an Aontas a bhunú mar lárionad ceannródaíoch domhanda don taighde agus don nuálaíocht.

Airteagal 13

Gníomhaíochtaí Marie Skłodowska-Curie

1. Le Gníomhaíochtaí Marie Skłodowska-Curie (GMSC), cuirfear gairm an taighde chun cinn agus tacófar léi ag gach céim, agus béim ar leith á leagan ar thaighdeoirí luathghairme, ar fhorbairt scileanna, agus ar shoghluaisteacht taighdeoirí ó gach cearn den domhan, agus cuirfear deiseanna malartaithe ar fáil freisin do bhaill foirne taighde faoi réir breithnithe slándála. Le GMSC cothófar barr feabhais sa taighde ón mbun aníos, meallfar agus coinneofar taighdeoirí éirimiúla den scoth, agus tacófar le gairmeacha taighde inbhuanaithe tarraingteacha san Aontas d'fhonn barr feabhais eolaíoch an Aontais a mhéadú, agus ar an gcaoi sin rannchuidiú le hiomaíochas sa taighde agus sa nuálaíocht.

2. Le GMSC cisteofar líonraí dochtúireachta den scoth, comhaltachtaí iardhochtúireachta, malartuithe foirne T&N, chomh maith le sásraí tacaíochta chun gairmeacha inbhuanaithe a chothú d'fhonn na daoine tréitheacha is mó a bhfuil gealladh fúthu a mhealladh agus a choinneáil. Cuirfear béim láidir ar chomhar idirnáisiúnta, idirearnálach agus idirdhisciplíneach agus ar fhor-rochtain eolaíochta chomh maith leis sin. Leis an gcistiú tacófar le taighde ceannródaíoch agus díreofar ar thallann taighde a fhorbairt, agus tacaíocht spriocdhírithe ann le haghaidh taighdeoirí luathghairme. Rannchuideoidh sé leis an Aontas a bhunú mar cheann scríbe ceannródaíoch le haghaidh taighdeoirí Eorpacha agus eachtracha.

Airteagal 14

***A*n tAirmheán Comhpháirteach Taighde**

1. Soláthróidh an tAirmheán Comhpháirteach Taighde eolas agus eolaíocht neamhspleách atá bunaithe ar fhianaise, lena dtacaítear le beartais an Aontais agus, i gcás inarb ábhartha, leis na Ballstáit chun tionchar dearfach a imirt ar an tsochaí. Déanfar sin trí ghníomhaíochtaí díreacha JRC agus trí rannpháirtíocht JRC i ngníomhaíochtaí indíreacha. Ní bheidh feidhm ag Caibidil II de Theideal II maidir le gníomhaíochtaí díreacha. [De mhaolú ar Airteagal 21(3) de Rialachán (AE, Euratom) 2024/2509, beidh an t-ioncam nó na méideanna a eascraíonn as gníomhaíochtaí taighde JRC (e.g. paitinní, ceadúnais etc) in-athúsáidte ag JRC.]

Caibidil III
Iomaíochas agus an tSochaí

Airteagal 15

Taighde agus nuálaíocht chomhoibríoch

1. Le taighde agus nuálaíocht chomhoibríoch, tacófar le gníomhaíochtaí taighde agus nuálaíochta trasnáisiúnta den scoth a chruthú, lena dtugtar le chéile eintitis ar fud earnálacha agus disciplíní éagsúla, lena n-áirítear ESD, chun tacú le torthaí ardcháilíochta a aimsiú, a fhorbairt agus a scaipeadh go tapa ar mhaithe le tosaíochtaí agus luachanna straitéiseacha an Aontais.

2. Déanfar gníomhaíochtaí comhoibríocha taighde agus nuálaíochta ar bhealach cothrom idir Leibhéil na hUllmhachta Teicneolaí níos ísle agus níos airde, agus ar an gcaoi sin cumhdófar slabhra luacha iomlán an taighde agus na nuálaíochta atá comhlántach le gníomhaíochtaí faoi CEI.

2a. Áiritheofar le gníomhaíochtaí comhoibríocha taighde agus nuálaíochta cur chuige cothrom idir gníomhaíochtaí ón mbun aníos agus ábhair réamhshainithe ó réimsí straitéiseacha chun cruthaitheacht a chothú agus taighde agus nuálaíocht a stiúradh ag an am céanna. Beidh tuairiscí ar thopaicí simplí agus déanfaidh siad na torthaí agus na tionchair a bhfuil coinne acu leo a chur in iúl go soiléir agus, an tráth céanna, mionsonraí iomarcacha maidir le modheolaíochtaí sonracha a sheachaint, agus ar an gcaoi sin próiseas oscailte agus iomaíoch a chur chun cinn agus níos mó saoirse a thabhairt d'iarratasóirí a gconairí éagsúla a shainiú chun na cuspóirí ábhartha T&N a bhaint amach.

3. Faoin gcomhpháirt 'iomaíochas' de Cholún II, tacaíonn an Clár seo le gníomhaíochtaí comhoibríocha taighde agus nuálaíochta de ghnéithe beartais CEI arb é is aidhm dóibh iomaíochas an Aontais a neartú (Caibidlí IV go VII de Rialachán (AE) XXX [An Ciste Eorpach um Iomaíochas]).

3a. Déanfaidh an Coimisiún na gníomhaíochtaí comhoibríocha taighde agus nuálaíochta faoi chomhpháirt iomaíochais cholún II a chur chun feidhme i gcuid thiomnaithe shonrach de na cláir oibre arna nglacadh faoi Airteagal 15(1a) [CEI].

4. Faoin gcomhpháirt 'an tsochaí' de Cholún II, tacóidh an Clár seo le gníomhaíochtaí comhoibríocha taighde agus nuálaíochta, nach gcumhdaítear le 'comhpháirt an iomaíochais', arb é is aidhm dóibh réitigh nuálacha a sholáthar agus an bonn fianaise a neartú chun a chur ar chumas na sochaí athrú ó bhonn i gcomhréir le haidhmeanna agus luachanna an Aontais, lena n-áirítear an smacht reachta agus cearta bunúsacha.

4a. Déanfaidh an Coimisiún na gníomhaíochtaí comhoibríocha taighde agus nuálaíochta faoi chomhpháirt na sochaí de cholún II a chur chun feidhme sna cláir oibre arna nglacadh faoi Airteagal 4(2) [SP10].

4b. Déanfar comhpháirteanna an iomaíochais agus na sochaí a fhorbairt ar bhealach comhleanúnach chun athneartú frithpháirteach agus cumhdach rianúil thírdhreach an taighde agus na nuálaíochta a áirithiú ar mhaithe le hAontas láidir athléimneach.

6. Faoi Cholún II den Chlár sin, cuirfear tacaíocht ar fáil don chuid sin de Mhisin an Aontais a bhaineann le taighde agus nuálaíocht arna bunú faoi Airteagal 8 de Rialachán (AE) 2021/695 suas le 2030. Beidh gníomhaíochtaí, atá dírithe ar chur in úsáid faoi chláir eile de chuid an Aontais, ag gabháil le tacaíocht do ghníomhaíochtaí Taighde agus Nuálaíochta maidir le Saoráid Bauhaus Eorpach Nua faoin gclár Fís Eorpach.

Caibidil IV

Nuálaíocht

Airteagal 16

An Chomhairle Nuálaíochta Eorpach (CNE)

1. Déanfaidh CNE teicneolaíocht dhomhain agus nuálaíocht shuaiteach a shainaithint, a fhorbairt agus a uas-scálú. Cuirfear tacaíocht ar fáil nuair nach bhfuil an teicneolaíocht dhomhain, gnólachtaí nuathionscanta ardriosca agus gnólachtaí atá ag méadú aibí go leor chun tacaíocht mhargadhbhunaithe a fháil. Cuirfear an méid sin chun feidhme trí ghlaonna ar thograí oscailte ón mbun aníos agus punann chothrom de ghníomhaíochtaí a áirithiú ar fud réimsí téamacha. Comhlánófar é sin le glaonna téamacha spriocdhírithe agus ‘Dúshláin’ i réimsí leasa straitéisigh fhéideartha i ndlúthchomhordú agus i ndlúthshineirge le gnéithe beartais CEI, lena n-áiritheofar comhlántacht fhrithpháirteach agus lena seachnófar forluí, go háirithe le hIonstraim InvestEU CEI.

2. Cuirfidh CNE na cineálacha tacaíochta seo a leanas ar fáil do ghníomhaíochtaí ardriosca:

(a) Deontais treo-aimsitheora le haghaidh taighde ardriosca, go háirithe taighde luathchéime, cruthúnas coincheapa agus fréamhshamhaltú;

(b) Deontais aistrithe chun conairí i dtreo forbairt tráchtála a fhorbairt le haghaidh torthaí taighde, lena n-áirítear seach-chuideachtaí agus gnólachtaí nuathionscanta a chruthú;

(c) Maoiniú measctha luasaire agus tacaíocht infheistíochta amháin le haghaidh cuideachtaí aonair chun a nuálaíochtaí a fhorbairt agus a thabhairt chun an mhargaidh;

(d) Dreasachtaí do sholáthróirí chun na chéad chustaiméirí a thástáil agus iad a sholáthar le haghaidh nuálaíochtaí teicneolaíochta domhain agus suaiteacha;

(e) Seirbhísí Luasghéaraithe Gnó chun cistiú CNE a chomhlánú trí rochtain a sholáthar, i gcomhlántacht agus i gcomhordú leis an gComhairle Tionscadail dá dtagraítear i gCaibidil III de Rialachán (AE) XXX [An Ciste Eorpach um Iomaíochas], ar shaineolas maidir leis an teicneolaíocht dhomhain, ar úsáid Bonneagar Taighde agus Teicneolaíochta, ar chóitseáil agus meantóireacht, ar líonrú agus ar mheaitseáil le hinfheisteoirí, soláthróirí, corparáidí agus comhpháirtithe nuálaíochta eile.

3. Cuirfear na cineálacha tacaíochta dá dtagraítear i mír 2 le chéile ar bhealach solúbtha i nDúshláin CNE arna bhforbairt agus arna maoirsiú ag Bainisteoirí Cláir CNE. Cuirfear Dúshláin CNE chun feidhme agus úsáid á baint as cur chuige punainne i gcás ina roghnaítear gníomhaíochtaí bunaithe ar a gcomhlántachtaí chun cuspóirí sainithe a bhaint amach agus idirghníomhú le chéile. Déanfar é sin faoi mhaoirseacht Bhainisteoirí Cláir CNE le comhairle ó shaineolaithe seachtracha neamhspleácha, i gcás inarb iomchuí, chun foráil a dhéanamh maidir le cur chuige solúbtha atá freagrúil d’fhorbairtí tapa sa teicneolaíocht agus sa bheartas, le sainordú chun tionscadail tearcfheidhmíochta a atreorú nó deireadh a chur leo, lena n-áirítear cistiú céimnithe, aistrithe tapa idir ionstraimí a áirithiú agus naisc le húsáideoirí deiridh agus le custaiméirí a éascú. Cuirfear Coiste an Chláir ar an eolas go cuí agus go tráthúil i gcásanna mar sin.

4. Déanfar gach tacaíocht infheistíochta CNE a chur chun feidhme trí mheán infheistíochta tiomnaithe amháin nó níos mó a chuirtear ar bun i gcomhréir le dlí Ballstáit (Ciste CNE). Déanfar Ciste CNE a struchtúrú ar bhealach inar féidir leis infheisteoirí poiblí nó príobháideacha eile a mhealladh chun éifeacht ghiarála ranníocaíocht an Aontais a mhéadú.

5. Féadfaidh CNE tacú leis an nuálaíocht sa teicneolaíocht dhomhain chriticiúil agus béim á cur ar fheidhmeanna cosanta i ndlúthchomhar le gné bheartais CEI 'An Athléimneacht agus an tSlándáil, an Tionscal Cosanta agus an Spás'. Sna cásanna sin, beidh feidhm ag Airteagail 50 agus 51 de Rialachán (AE) XXX [An Ciste Eorpach um Iomaíochas]. Beidh tacaíocht den sórt sin faoi réir glaonna sonracha ar thograí agus ní rachaidh sí thar [X%] de bhuiséad iomlán Cholún III. Sa bhreis ar fhorálacha mhír 3, leanfaidh Dúshláin CNE a dhíríonn ar fheidhmeanna cosanta na tosaíochtaí a bhunaítear faoi ghné bheartais CEI ['An Athléimneacht agus an tSlándáil, an Tionscal Cosanta agus an Spás'] agus cuirfidh siad na tosaíochtaí sin san áireamh i mbreithnithe na punainne. Coinneofar foirmíocht Choiste an Chláir atá freagrach as ['An Athléimneacht agus an tSlándáil, an Tionscal Cosanta agus an Spás'] ar an eolas faoi chur chun feidhme thacaíocht CNE d'fheidhmeanna cosanta.

Airteagal 17

Éiceachórais Nuálaíochta na hEorpa

1. Leis an gClár, tacófar le gníomhaíochtaí a bhaineann le tosaíochtaí straitéiseacha chun éiceachórais nuálaíochta iomaíocha, láidre, nasctha agus thrasnáisiúnta a chruthú agus a neartú, creatdálaí a chumasú agus a fheabhsú, agus tacú le scála Eorpach a bhaint amach, i gcomhar agus i gcomhordú le húdaráis náisiúnta agus réigiúnacha. Beidh na gníomhaíochtaí sin oscailte do na páirtithe leasmhara uile chun tairbhe a bhaint as an gcomhar láidir idir earnálacha, disciplíní agus teorainneacha. Saothrófar sineirgí le codanna eile den Chlár seo, lena n-áirítear comhoibriú láidir le gníomhaíochtaí eile, agus le cláir eile de chuid an Aontais, cláir náisiúnta agus cláir réigiúnacha chun nuálaíocht a chothú trí eolas, foghlaim fhrithpháirteach agus aistriú teicneolaíochta agus glacadh sa mhargadh a chur chun cinn, agus trí chuidiú le timpeallacht fiontraíochta agus ghnó níos dinimiciúla a eascraíonn as an eolaíocht san Aontas a chruthú.

2. Tacóidh an Clár le gníomhaíochtaí, lena n-áirítear gníomhaíochtaí PENanna EIT, chun comhtháthú thriantán an eolais – ardoideachas, taighde agus nuálaíocht, agus gnó – a chothú ar fud an Aontais.

Caibidil V

An Limistéar Eorpach Taighde

Airteagal 18

An Limistéar Eorpach Taighde

1. Is é is cuspóir don Limistéar Eorpach Taighde (‘LET’) margadh aonair gan teorainneacha le haghaidh taighde, nuálaíochta agus teicneolaíochta a chruthú ar fud an Aontais, margadh ina mbeidh taighdeoirí, eolas eolaíoch agus teicneolaíocht ag gluaiseacht gan bhac. Áiritheofar leis an gClár go ndéanfar luachanna agus prionsabail uile LET agus an Chomhshocraithe um Thaighde agus um Nuálaíocht san Eoraip a chur chun cinn agus a chosaint go héifeachtach. Cothóidh sé tuilleadh ailínithe idir beartais taighde agus nuálaíochta an Aontais, beartais taighde agus nuálaíochta náisiúnta agus beartais taighde agus nuálaíochta réigiúnacha.

Airteagal 18a

Bonneagair thaighde agus theicneolaíochta

Beidh cistiú na mbonneagar taighde agus teicneolaíochta ina rannchuidiú le héiceachóras láidir, comhleanúnach agus nasctha de shaoráidí agus seirbhísí inbhuanaithe den chéad scoth a thabhairt don Aontas, ag tógáil ar bhonneagair uile-Eorpacha tosaíochta agus ar acmhainneachtaí náisiúnta agus réigiúnacha úrscothacha comhlántacha. Úsáidfear na hionstraimí cistiúcháin de chuid an Aontais atá ar fáil faoin gClár seo, i gcás inarb ábhartha, i sineirge le cláir eile de chuid an Aontais, go háirithe leis an gCiste Eorpach um Iomaíochas, agus le foinsí eile cistiúcháin. Féadfaidh an Clár rannchuidiú le suas le 20 % de na costais tógála agus/nó na costais mhóra uasghrádaithe a bhaineann le hacmhainneachtaí tábhachtacha den chéad scoth na mbonneagar taighde agus teicneolaíochta atá chun leasa an Aontais i gcásanna ina bhfuil gá le hinfheistíocht thar acmhainneacht gníomhaithe aonair príobháideacha nó poiblí. Ní úsáidfear níos mó ná [X%] de bhuiséad iomlán Cholún IV mar ranníocaíocht i dtreo na gcostas tógála nó na mórchostas uasghrádaithe le haghaidh bonneagair thaighde agus theicneolaíochta. Ní sháróidh aon ranníocaíocht aonair den sórt sin níos mó ná [X%] de bhuiséad iomlán Cholún IV. Saineofar na réimsí chun tacú le tógáil bonneagar taighde agus teicneolaíochta nó le mórchostais uasghrádaithe a bhaineann leo ar bhonn treorach a chuirfear ar fáil sa Chomhairle nó, i gcás inarb iomchuí, a chuirfidh a comhlachtaí comhairleacha ar fáil, agus beidh siad bunaithe ar obair an Fhóraim Straitéisigh Eorpaigh um Bonneagair Thaighde agus ar obair aon Fhóraim Straitéisigh eile le haghaidh bonneagair theicneolaíochta.

Airteagal 19

Rannpháirtíocht a fhairsingiú agus barr feabhais a leathadh

1. [Is éard atá i gceist le 'tíortha a thagann faoin bhfairsingiú' an Bhulgáir, an Chróit, an Laitvia, an Liotuáin, an Pholainn, an Rómáin, an tSeicia, an tSlóvaic agus an Ungáir chun na gníomhaíochtaí faoi mhír 5, pointí (a) agus (b) a chistiú.

2. Is éard atá i gceist le 'tíortha aistrithe' an Chipir, an Eastóin, an Ghréig, Málta, an Phortaingéil agus an tSlóivéin, chun na gníomhaíochtaí faoi mhír 5, pointe (b) a chistiú.]

3. Cé is moite de ghníomhaíochtaí an Chomhair Eorpaigh san Eolaíocht agus sa Teicneolaíocht, ní bheidh ach eintitis dhlítheanacha atá bunaithe i dtíortha a thagann faoin bhfairsingiú nó i dtíortha aistrithe incháilithe mar chomhordaitheoirí faoin gcomhpháirt 'rannpháirtíocht a fhairsingiú agus barr feabhais a leathadh' den chuid 'LET a Neartú' den Chlár. Beidh eintitis dhlítheanacha a oibríonn ar bhonn buan sna réigiúin is forimeallaí mar a shainmhínítear in Airteagal 349 CFAE incháilithe freisin mar chomhordaitheoirí faoin gcomhpháirt seo chun tacú le gníomhaíochtaí taighde agus nuálaíochta sna réigiúin is forimeallaí agus beidh siad faoi réir na rialacha céanna a bhfuil feidhm acu maidir le tíortha a thagann faoin leathnú faoin Airteagal seo, cé is moite de mhír 7.

4. I gcás tíortha comhlachaithe, eintitis dhlíthiúla ó liosta na dtíortha incháilithe mar a shainmhínítear bunaithe ar tháscaire agus mar a fhoilsítear sa chlár oibre, beidh siad go hiomlán incháilithe mar chomhordaitheoirí faoin gcomhpháirt seo.

5. Áirítear an méid seo a leanas le 'rannpháirtíocht a fhairsingiú agus barr feabhais a leathadh':

(a) bearta fothaithe acmhainneachta;

(b) bearta lena dtacaítear leis an méid seo a leanas: - comhtháthú agus ceannaireacht LET; - luachshocrú eolais; - imirce daoine oilte a chomhrac; – gníomhaíochtaí pointí teagmhála náisiúnta tiomnaithe; - an Comhar Eorpach san Eolaíocht agus sa Teicneolaíocht; - dul chun cinn na dtíortha a thagann faoin bhfairsingiú agus na dtíortha atá i mbun aistrithe i dtreo céimniú amach rianúil.

5a. Leanfar de na bearta a bhfuil a luach léirithe acu maidir le cuspóirí um fhairsingiú a shaothrú, amhail cur le chéile, Cathaoirligh LET agus réamhluasaire CNE, agus déanfar iad a fhorbairt a thuilleadh, chomh maith le bearta nua a bhunú, lena n-áirítear bearta atá ceaptha chun feabhas a chur ar rannpháirtíocht taighdeoirí ó thíortha a thagann faoin bhfairsingiú agus ó thíortha aistrithe i nglaonna ERC. Leis na bearta atá ann cheana agus na bearta nua, ba cheart dearadh punainne comhleanúnaí beart a áirithiú a bheidh in ann tacú le dul chun cinn agus cineál athraitheach éiceachórais T&N na dtíortha a thagann faoin bhfairsingiú agus na dtíortha aistrithe.

6. Le comhpháirt an Chláir maidir le rannpháirtíocht a fhairsingiú agus barr feabhais a leathadh, cuideofar le tíortha a thagann faoin bhfairsingiú agus le tíortha aistrithe a gcórais T&N a fhorbairt tuilleadh, lena rannpháirtíocht i ngach cuid den Chlár a mhéadú agus le cumhdach geografach leathan a chur chun cinn i dtionscadail chomhoibríocha den scoth. Leis na bearta faoin gcomhpháirt sin, cuirfear cóineasú aníos marthanach chun cinn sa taighde agus sa nuálaíocht, ag tógáil ar an dul chun cinn atá bainte amach ag tíortha a thagann faoin bhfairsingiú agus ag tíortha aistrithe chun leanúint dá ndul chun cinn. Beidh bearta comhréireacha ó na Ballstáit ag gabháil leis na hiarrachtaí sin. Leis an gcomhpháirt sin, éascófar foghlaim fhrithpháirteach i measc comhordaitheoirí gníomhaíochtaí a chistítear ar fud an Chláir freisin agus cuideofar le heintitis dhlítheanacha ó thíortha aistrithe a dtaithí a chomhroinnt chun tairbhe comhordaitheoirí ó thíortha a thagann faoin bhfairsingiú.

7. [Ó 2030 ar aghaidh tá rochtain ar bhearta fothaithe acmhainneachta srianta do na tíortha sin a thagann faoin bhfairsingiú agus a mhéadaigh a gcaiteachas iarbhír ar infheistíocht phoiblí i dtaighde agus forbairt sa bhliain is déanaí ar a bhfuil eolas i gcomparáid leis an mbliain roimhe sin.]

Teideal II
Rialacha maidir le rannpháirtíocht agus scaipeadh

Caibidil I
Forálacha ginearálta

Airteagal 20

Rialacha CEI

1. Chun críoch an Rialacháin seo, beidh feidhm ag [Airteagal 10(2), 10(3) maidir le Fabhar AE], Airteagal 13 maidir le Cur i bhFeidhm na rialacha i dtaca le faisnéis rúnaicmithe agus faisnéis íogair [agus Airteagal 20 maidir le Gníomhaíocht Luathaithe agus Spriocdhírithe le haghaidh Iomaíochais de Rialachán (AE) XXX [An Ciste Eorpach um Iomaíochas]], mura sonraítear a mhalairt sa Rialachán seo.

Airteagal 21

Incháilitheacht

1. Socrófar critéir incháilitheachta chun tacú leis na cuspóirí ginearálta agus sonracha a leagtar síos in Airteagal 3 a bhaint amach, i gcomhréir le Rialachán (AE, Euratom) 2024/2509 agus beidh feidhm acu maidir le gach nós imeachta dámhachtana faoin gClár.

1a. Féadfaidh aon eintiteas dlítheanach, gan beann ar a áit bhunaíochta agus lena n-áirítear eintitis dhlítheanacha as tríú tíortha neamhchomhlachaithe nó eagraíochtaí idirnáisiúnta, a bheith rannpháirteach i ngníomhaíochtaí faoin gClár, ar choinníoll go mbeidh na coinníollacha a leagtar síos sa Rialachán seo mar aon le haon choinníoll a leagtar síos sa chlár oibre.

2. I nósanna imeachta dámhachtana faoi bhainistíocht dhíreach agus indíreach, féadfaidh ceann amháin nó níos mó de na catagóirí eintiteas dlítheanach seo a leanas a bheith incháilithe chun tacaíocht a fháil ón Aontas:

(a) eintitis atá bunaithe i mBallstát;

(b) eintitis atá bunaithe i dtríú tír chomhlachaithe atá comhlachaithe leis an gClár;

(c) eintitis atá bunaithe i dtríú tíortha ísealioncaim go meánioncaim nach bhfuil comhlachaithe leis an gClár nó, go heisceachtúil, i dtríú tíortha eile nach bhfuil comhlachaithe leis an gClár má shainaithnítear an tríú tír sa chlár oibre arna ghlacadh ag an gCoimisiún;

(d) eintitis atá bunaithe i dtríú tíortha nach bhfuil comhlachaithe leis an gClár i gcás ina bhfuil cistiú na n-eintiteas sin fíor-riachtanach chun an ghníomhaíocht a chur chun feidhme agus ina rannchuidíonn sé leis na cuspóirí a leagtar síos in Airteagal 3.

3. Seachas i gcásanna a bhfuil údar cuí leo, nuair a fhoráiltear a mhalairt sa chlár oibre, chun bheith incháilithe le bheith rannpháirteach i ngníomhaíochtaí deontais, bunóidh eintitis dhlítheanacha cuibhreannas lena n-áirítear mar thairbhithe trí eintiteas dlítheanach, ar a laghad, atá neamhspleách ar a chéile agus gach ceann acu bunaithe i dtíortha éagsúla mar a leanas:

(a) dhá eintiteas dhlíthiúla, ar a laghad, atá bunaithe i mBallstáit éagsúla; agus

(b) eintiteas dlítheanach amháin eile ar a laghad atá bunaithe i mBallstát eile nó i dtríú tír atá comhlachaithe leis an gClár.

4. Maidir le gníomhaíochtaí taighde ceannródaíocha ERC, gníomhaíochtaí CNE, GMSC agus gníomhaíochtaí arb é atá i gceist leo, nó a bhfuil sé de phríomhaidhm acu, soláthar réamhthráchtála a chur chun feidhme nó réitigh nuálacha a sholáthar, féadfaidh eintiteas dlítheanach amháin nó níos mó iad a chur chun feidhme, ar choinníoll go mbeidh ceann amháin de na heintitis dhlítheanacha sin bunaithe i mBallstát nó i dtríú tír atá comhlachaithe leis an gClár.

5. Féadfaidh eintiteas dlítheanach amháin nó níos mó, a d'fhéadfadh a bheith bunaithe i mBallstát, i dtríú tír atá comhlachaithe leis an gClár nó, i gcásanna eisceachtúla a bhfuil údar cuí leo, i dtríú tír nach bhfuil comhlachaithe leis an gClár, gníomhaíochtaí comhordaithe agus tacaíochta a chur chun feidhme.

6. I gcomhréir le hAirteagal 136 den Rialachán (AE, Euratom) 2024/2509, beidh feidhm ag srianta incháilitheachta maidir le soláthraithe ardriosca, i gcomhréir le dlí an Aontais, ar chúiseanna slándála.

7. Eagraíochtaí taighde Eorpacha idirnáisiúnta agus eintitis dhlíthiúla arna gcruthú faoi dhlí an Aontais, measfar iad a bheith bunaithe i mBallstát seachas na Ballstáit ina bhfuil eintitis dhlíthiúla eile, atá rannpháirteach sa ghníomhaíocht, bunaithe.

8. I gcás gníomhaíochtaí taighde ar thús cadhnaíochta de chuid ERC, gníomhaíochtaí taighde agus oiliúna agus, nuair a fhoráiltear dóibh sa chlár oibre nó sa ghlao ar thograí, eagraíochtaí idirnáisiúnta a bhfuil a gceanncheathrú acu i mBallstát nó i dtríú tír atá comhlachaithe leis an gClár, measfar iad a bheith bunaithe sa Bhallstát sin nó i dtríú tír atá comhlachaithe leis an gClár. I gcás codanna eile den Chlár, measfar eagraíochtaí idirnáisiúnta seachas eagraíochtaí taighde Eorpacha idirnáisiúnta a bheith bunaithe i dtríú tír nach bhfuil comhlachaithe leis an gClár, mura bhforáiltear a mhalairt sa chlár oibre nó sa ghlao ar thograí.

9. Sa bhreis ar Airteagal 168(2) agus (3) de Rialachán (AE, Euratom) 2024/2509, féadfaidh tríú tíortha atá comhlachaithe leis an gClár dá dtagraítear in Airteagal 9(1) agus eagraíochtaí idirnáisiúnta, i gcás inarb ábhartha, páirt a ghlacadh in aon sásra soláthair a leagtar amach in Airteagal 168(2) agus (3) de Rialachán (AE, Euratom) 2024/2509, agus tairbhiú de. Cuirfear na rialacha is infheidhme maidir leis na Ballstáit i bhfeidhm, *mutatis mutandis*, maidir le tríú tíortha rannpháirteacha atá comhlachaithe leis an gClár agus le heagraíochtaí idirnáisiúnta.

10. I nósanna imeachta dámhachtana, ní bheidh na gníomhaíochtaí seo a leanas incháilithe chun cistiú a fháil:

(a) gníomhaíochtaí a bhfuil toirmeasc orthu le dlí an Aontais, leis an dlí idirnáisiúnta is infheidhme, nó leis an dlí náisiúnta sna Ballstáit uile. Ní dhéanfar cistiú a sholáthar i mBallstát le haghaidh gníomhaíocht taighde, teicneolaíochta nó taisealbhaidh atá toirmiscthe sa Bhallstát sin;

(aa) gníomhaíochtaí atá maoinithe go hiomlán cheana féin ó chistí poiblí eile de chuid an Aontais, ó chistí poiblí náisiúnta agus réigiúnacha eile nó ó fhoinsí príobháideacha eile, seachas ranníocaíochtaí ón Aontas i gcomhthéacs na ngníomhaíochtaí dá dtagraítear in Airteagal 8(1);

(b) gníomhaíochtaí a bhfuil sé d’aidhm acu daoine a chlónáil chun críoch atáirgthe;

(c) gníomhaíochtaí atá beartaithe chun modhnú a dhéanamh ar oidhreacht ghéiniteach daoine lena bhféadfaí modhnuithe den sórt sin a dhéanamh inoidhreachta, seachas taighde a bhaineann le cóireáil ailse na ngónad;

(d) gníomhaíochtaí atá beartaithe chun suthanna daonna a chruthú chun críche taighde, forbartha teicneolaíche agus gníomhaíochtaí taisealbhaidh, agus chun na críche sin amháin, nó chun gaschealla a sholáthar, lena n-áirítear trí aistriú núicléach cille sómataí;

10a. Taighde ar ghaschealla daonna, idir ghaschealla daoine fásta agus ghaschealla suthacha, féadfar é a mhaoiniú ag brath ar ábhair an togra eolaíochta agus ar chreat dlíthiúil an Bhallstáit lena mbaineann araon.

11. Sa bhreis ar na forais a leagtar amach in Airteagal 132 de Rialachán (AE, Euratom) 2024/2509, le nósanna imeachta dámhachtana agus gealltanais dhlíthiúla a eascraíonn astu ceadófar foirceannadh i gcás nach dócha go mbainfear cuspóirí na gníomhaíochta amach ar chor ar bith ná laistigh de na hamlínte socraithe. Leanfaidh an Coimisiún nós imeachta bréagnaitheach leis an gcomhordaitheoir gníomhaíochta agus, más iomchuí, le rannpháirtíocht saineolaithe seachtracha neamhspleácha, sula gcinnfidh sé gníomhaíocht a fhoirceannadh. Cuirfear Coiste an Chláir ar an eolas maidir leis na cásanna sin.

12a. I gcás inarb iomchuí agus ina bhfuil údar cuí leis, i bhfianaise na gcuspóirí a leagtar síos in Airteagal 3 den Rialachán seo, féadfar foráil a dhéanamh sa chlár oibre maidir le critéir incháilitheachta níos mionsonraithe.

Airteagal 21a

Slándáil taighde

1. Comhlíonfaidh gníomhaíochtaí a dhéanfar faoin gClár seo dlí ábhartha an Aontais, lena n-áirítear forálacha maidir le slándáil, rialú onnmhairí, agus bearta i gcoinne eolas neamhúdaraithe agus aistriú teicneolaíochta chun cosaint leasanna straitéiseacha, slándáil agus ord poiblí an Aontais agus a Bhallstát a ráthú.

1a. Chun slándáil taighde a áirithiú agus i gcomhréir le hAirteagal 10(3) CEI, i gcás inarb iomchuí agus ina bhfuil údar cuí leis, féadfar srianta incháilitheachta a bhunú leis an gclár oibre i gcomhréir le hAirteagal 136 den [Rialachán Airgeadais] chun ceanglais shonracha bheartais nó cineál agus cuspóirí na gníomhaíochta a chur san áireamh. Ar chúiseanna eisceachtúla, féadfar srianta a leagan síos leis an gclár ar na heintitis rannpháirteacha, ar struchtúir bainistíochta feidhmiúcháin agus srianta úinéireachta agus rialaithe lena dteorannaítear rannpháirtíocht na n-eintiteas uile nó eintiteas áirithe do na heintitis sin a bhfuil struchtúr bainistíochta feidhmiúcháin acu, chomh maith le húinéireacht agus rialú ag daoine nádúrtha nó dlítheanacha, atá bunaithe sna Ballstáit, agus i gcás inarb iomchuí i dtíortha incháilithe eile. Aon teorannú a dhéanfar ar rannpháirtíocht na n-eintiteas dlítheanach, atá bunaithe i dtíortha comhlachaithe ar comhaltaí de LEE iad, is i gcomhréir le téarmaí agus le coinníollacha Chomhaontú maidir leis an Limistéar Eorpach Eacnamaíoch a bheidh sé.

1b. Soláthróidh an Coimisiún an creat, na nósanna imeachta, an treoir agus an tacaíocht leordhóthanach chun a áirithiú go gcuirfear ceanglais slándála taighde i bhfeidhm go comhsheasmhach, go comhréireach agus go héifeachtach ag gach céim de chur chun feidhme an Chláir, lena n-áirítear, i gcás inarb iomchuí, féinmheasúnú slándála agus plean bainistíochta slándála tosaigh lena sainaithneofar aon saincheist slándála ag an iarratasóir.

3. I gcás inarb iomchuí, déanfaidh an Coimisiún nó an comhlacht cistiúcháin ábhartha athbhreithnithe slándála taighde agus nósanna imeachta maidir le grinnscrúdú slándála, chomh maith le seiceálacha maidir le tograí agus gníomhaíochtaí a bhfuil saincheisteanna slándála ag baint leo.

4. Glacfaidh eintitis dhlítheanacha atá rannpháirteach i ngníomhaíocht, i gcás inarb ábhartha, bearta comhréireacha slándála taighde ar feadh shaolré iomlán an tionscadail. Gníomhaíochtaí nach gcomhlíonfaidh na rialacha slándála faoin Airteagal seo, féadfar iad a dhiúltú nó a fhoirceannadh tráth ar bith.

Airteagal 22

Eitic agus sláine taighde

1. Comhlíonfar an méid seo a leanas leis na gníomhaíochtaí a dhéantar:

   (a) dlí ábhartha ón Aontas agus dlí náisiúnta agus idirnáisiúnta ábhartha, lena n-áirítear Cairt um Chearta Bunúsacha an Aontais Eorpaigh agus an Coinbhinsiún chun Cearta an Duine agus Saoirsí Bunúsacha a Chosaint agus na Prótacail Fhorlíontacha a ghabhann leis;

   (b) prionsabail eiticiúla, lena n-áirítear na caighdeáin sláine taighde is airde.

2. Maidir le nósanna imeachta dámhachtana a shainaithnítear sa chlár oibre, comhlíonfaidh eintitis dhlítheanacha atá rannpháirteach i ngníomhaíocht na ceanglais uile seo a leanas:

   (a) soláthróidh siad féinmheasúnú eitice a bhaineann le cuspóir, cur chun feidhme agus tionchar dóchúil na ngníomhaíochtaí, lena n-áirítear deimhniú agus tuairisc ar chomhlíonadh mhír 1;

   (b) soláthróidh siad deimhniú go gcomhlíonfaidh na gníomhaíochtaí (i) an Cód Iompair Eorpach maidir leis an tSláine Taighde, (ii) an Cód Iompair Domhanda maidir le Comhpháirtíochtaí Taighde Cothromasacha agus nach ndéanfar aon ghníomhaíocht a eisiatar ó chistiú;

   (c) maidir le gníomhaíochtaí a dhéantar lasmuigh den Aontas Eorpach, soláthróidh siad deimhniú go gceadófaí na gníomhaíochtaí céanna i mBallstát;

   (d) déanfaidh siad foráil maidir le gníomhaíochtaí lena mbaintear úsáid as gaschealla suthacha daonna, de réir mar is iomchuí, mionsonraí maidir le bearta ceadúnaithe agus rialaithe a dhéanfaidh údaráis inniúla na mBallstát lena mbaineann chomh maith le mionsonraí faoi na formheasanna eitice a gheofar sula gcuirfear tús leis na gníomhaíochtaí ábhartha;

   (e) gheobhaidh siad na formheasanna uile nó doiciméid shainordaitheacha eile ó na coistí eitice náisiúnta nó áitiúla ábhartha nó ó chomhlachtaí eile, amhail údaráis cosanta sonraí, roimh thús na ngníomhaíochtaí ábhartha agus coimeádfaidh siad na doiciméid sin ar comhad lena soláthar don Choimisiún nó don chomhlacht cur chun feidhme ábhartha arna iarraidh sin.

Caibidil II
Deontais

Airteagal 23

Glao ar thograí

-1. Déanfar ábhar na nglaonna ar thograí le haghaidh gach gníomhaíochta a chur san áireamh sa chlár oibre.

1. Ní cheanglaítear glao ar thograí le haghaidh gníomhaíochtaí comhordúcháin agus tacaíochta:

(a) atá le déanamh ag eintitis dhlítheanacha a shainaithnítear sa chlár oibre; agus

(b) nach dtagann faoi raon feidhme glao ar thograí, i gcomhréir le hAirteagal 198, pointe (e), de Rialachán (AE, Euratom) 2024/2509.

2. Saineofar sa chlár oibre glaonna ar thograí a bhféadfar Séala Barr Feabhais a dámhachtain ina leith. Féadfar faisnéis a bhaineann leis an iarratas agus leis an meastóireacht a chomhroinnt le húdaráis mhaoiniúcháin leasmhara, faoi réir comhaontuithe rúndachta a thabhairt i gcrích mura ndéanann an t-iarratasóir agóid ina aghaidh sin go sainráite.

2a. Cuirfidh an Coimisiún agus comhlachtaí cistiúcháin eile nós imeachta taiscthe agus meastóireachta dhá chéim i bhfeidhm i gcás inarb ábhartha chun an próiseas iarratais a shimpliú do thairbhithe, go háirithe i gColún II. I gcás inarb iomchuí, féadfar meastóireacht a dhéanamh ar thograí anaithnidithe le linn na chéad chéime den mheastóireacht.

Airteagal 24

Acmhainneacht airgeadais iarratasóirí

1. I dteannta na n-eisceachtaí a luaitear in Airteagal 201(5) de Rialachán (AE, Euratom) 2024/2509, ní fhíorófar acmhainneacht airgeadais an chomhordaitheora ach amháin má tá an cistiú arna iarraidh ón Aontas le haghaidh na gníomhaíochta cothrom le EUR 1 000 000 nó níos mó ná sin.

2. D’ainneoin mhír 1, má tá forais ann le bheith in amhras faoi acmhainneacht airgeadais iarratasóra, nó má tá riosca níos airde ann de dheasca na rannpháirtíochta i ngníomhaíochtaí leanúnacha éagsúla a chistítear le cláir T&N ón Aontas, déanfar acmhainneacht airgeadais iarratasóirí eile nó comhordaitheoirí, fiú i gcás ina bhfuil an cistiú a iarradh faoi bhun na tairsí dá dtagraítear i mír 1, a fhíorú freisin.

3. Má ráthaíonn eintiteas dlítheanach eile an acmhainneacht airgeadais go struchtúrtha, fíorófar acmhainneacht airgeadais an eintitis dhlítheanaigh eile sin.

4. I gcás ina bhfuil acmhainneacht airgeadais iarratasóra lag, féadfaidh rannpháirtíocht an iarratasóra a bheith coinníollach ar dhearbhú maidir le dliteanas comhpháirteach agus leithleach a bheith á sholáthar ag eintiteas cleamhnaithe.

5. An ranníocaíocht leis an Sásra Árachais Fhrithpháirtigh a leagtar amach in Airteagal 30, measfar gur ráthaíocht leordhóthanach í faoi Airteagal 155 de Rialachán (AE, Euratom) 2024/2509. Ní ghlacfar le haon ráthú nó urrús breise ó thairbhithe ná ní fhorchuirfear orthu iad.

[Airteagal 25

Critéir dhámhachtana agus roghnaithe

1. Déanfar meastóireacht ar thogra ar bhonn na gcritéar dámhachtana seo a leanas:

   (a) barr feabhais;

   (b) tionchar;

   (c) cáilíocht agus éifeachtúlacht an chur chun feidhme.

Leis an gclár oibre leagfar síos mionsonraí maidir le cur i bhfeidhm na gcritéar dámhachtana dá dtagraítear i mír 1.

2. De mhaolú ar mhír 1, ní bheidh feidhm ach amháin ag an gcritéar barr feabhais dá dtagraítear i bpointe (a) den mhír sin maidir le meastóireachtaí faoi ghníomhaíochtaí taighde ceannródaíocha ERC agus gníomhaíochtaí taighde agus oiliúna ERC.]

Airteagal 26

Am chun deontais a thabhairt

1. De mhaolú ar an gcéad fhomhír d'Airteagal 197(2) de Rialachán (AE, Euratom) 2024/2509, beidh feidhm ag na tréimhsí seo a leanas:

(a) maidir leis na hiarratasóirí uile a chur ar an eolas faoin toradh ar an meastóireacht ar a n-iarratas, uastréimhse 5 mhí ón dáta deiridh chun tograí iomlána a thíolacadh;

(b) maidir le comhaontuithe deontais a shíniú le hiarratasóirí, uastréimhse 7 mí ón dáta deiridh chun tograí iomlána a thíolacadh.

2. Gan an bonn a bhaint de cháilíocht an nós imeachta meastóireachta agus dámhachtana, féadfar tréimhsí níos giorra ná na tréimhsí dá bhforáiltear i mír 1 a bhunú leis an gclár oibre.

3. I dteannta na n-eisceachtaí a leagtar síos in Airteagal 197(2), an dara fomhír, de Rialachán (AE, Euratom) 2024/2509, féadfar na tréimhsí dá dtagraítear i mír 1 den Airteagal seo a shárú le haghaidh ghníomhaíochtaí na Comhairle Eorpaí um Thaighde, gníomhaíochtaí a fhaigheann tacaíocht ó ghnéithe éagsúla den chlár seo nó ó chláir eile de chuid an Aontais, agus nuair a chuirtear gníomhaíochtaí faoi mheasúnú eitice, grinnscrúdú slándála nó measúnuithe slándála chun iomaíochas an Aontais a chosaint, lena n-áirítear a shócmhainní agus a leasanna straitéiseacha.

[Airteagal 27

Rátaí cistiúcháin

1. Beidh feidhm ag ráta cistiúcháin aonair in aghaidh na gníomhaíochta maidir leis na gníomhaíochtaí uile a chistítear léi. Socrófar an t-uasráta in aghaidh na gníomhaíochta sa chlár oibre.

2. Féadfar suas le 100 % de chostais incháilithe iomlána ghníomhaíochta faoin gClár a aisíoc, seachas eintitis dhlítheanacha bhrabúis ina bhféadfar suas le 70 % de na costais iomlána incháilithe a aisíoc. Mar eisceacht air sin, beidh FBManna incháilithe le haghaidh ráta cistiúcháin suas le 100 % de na costais incháilithe iomlána.]

Airteagal 28

Costais indíreacha

1. Is é a bheidh i gcostais incháilithe indíreacha 25 % de na costais incháilithe dhíreacha iomlána, seachas na costais incháilithe dhíreacha le haghaidh fochonraitheoireachta, tacaíocht airgeadais do thríú páirtithe agus aon chostais aonaid nó cnapshuimeanna a bhfuil costais indíreacha san áireamh leo. I gcás inarb iomchuí, na costais indíreacha atá san áireamh i gcostais aonaid nó i gcnapshuimeanna, déanfar iad a ríomh leis an ráta comhréidh dá dtagraítear san abairt roimhe seo, seachas i gcás costais aonaid le haghaidh earraí agus seirbhísí a ghearrtar ar an sonrasc go hinmheánach, rudaí a ríomhfar ar bhonn na gcostas iarmhír, i gcomhréir le gnáthchleachtas cuntasaíochta costála na dtairbhithe.

2. D’ainneoin mhír 1, má dhéantar foráil maidir leis sa chlár oibre, áfach, féadfar costais indíreacha a dhearbhú i bhfoirm cnapshuime nó i bhfoirm costais aonaid.

Airteagal 29

Costais incháilithe

1. De mhaolú ar Airteagal 193(2) de Rialachán (AE, Euratom) 2024/2509, na costais acmhainní a chuireann tríú páirtithe ar fáil trí bhíthin ranníocaíochtaí comhchineáil, beidh siad incháilithe suas le costais incháilithe dhíreacha an tríú páirtí.

2. De mhaolú ar Airteagal 195(2) de Rialachán (AE, Euratom) 2024/2509, ní mheasfar ioncam a ghintear trí luachshocrú na dtorthaí a bheith ina ioncam ón ngníomhaíocht.

2a. Tabharfar aird chuí i ranníocaíocht an Aontais maidir le gníomhaíochtaí MSCA ar aon chostas breise ar an tairbhí, ar costais iad a bhaineann le saoire mháithreachais, saoire tuismitheora, saoire bhreoiteachta, saoire speisialta nó le hathrú ar eagraíocht óstach earcaíochta nó athrú ar stádas teaghlaigh taighdeora le linn ré an chomhaontaithe deontais.

Airteagal 30

Sásra Árachais Fhrithpháirtigh

1. Bunaítear leis seo Sásra Árachais Fhrithpháirtigh ('SÁF') a thiocfaidh in ionad an SÁF a cuireadh ar bun i gcomhréir le hAirteagal 37 de Rialachán (AE) 2021/695 agus a thiocfaidh i gcomharbas air. Le SÁF cumhdófar an riosca a bhaineann le neamh-inghnóthú suimeanna atá dlite ag tairbhithe Fís Eorpach áirithe faoi bhainistíocht dhíreach agus indíreach, chomh maith le haon riosca atá ann cheana agus a chumhdaítear i gcomhréir le hAirteagal 37 de Rialachán (AE) 2021/695.

2. Bainisteoidh an tAontas SÁF, agus déanfaidh an Coimisiún ionadaíocht dó ina cháil mar ghníomhaire feidhmiúcháin. Leagfaidh an Coimisiún amach rialacha sonracha maidir le hoibriú SÁF trí ghníomh cur chun feidhme.

3. Déanfaidh tairbhithe ranníocaíocht atá cothrom le 5 % de chistiú ón Aontas le haghaidh na gníomhaíochta. Ar bhonn meastóireachtaí tréimhsiúla trédhearcacha, féadfaidh an Coimisiún an ranníocaíocht sin a mhéadú go dtí 8 % nó é a laghdú faoi bhun 5 %. Déanfar an ranníocaíocht a fhritháireamh in aghaidh an réamh-mhaoinithe tosaigh agus a aisíocfar leis na tairbhithe tráth a íocfar an t-iarmhéid. Ní sháróidh an ranníocaíocht sin méid an réamh-mhaoinithe tosaigh.

4. Aon toradh airgeadais a ghintear le SÁF agus aon mhéid a ghnóthaítear, is éard a bheidh iontu ioncam sannta seachtrach de réir bhrí Airteagal 21(5) de Rialachán (AE, Euratom) 2024/2509 le haghaidh SÁF. Mura leor an toradh, le SÁF ní dhéanfar idirghabháil agus gnóthóidh an t-údarás deonúcháin aon mhéid go díreach.

5. Nuair a chuirfear i gcrích na deontais uile ar lena n-aghaidh a chumhdaítear an riosca le SÁF, féadfaidh an Coimisiún aon mhéid atá i seilbh SÁF a ghnóthú agus is éard a bheidh ann ioncam sannta seachtrach de réir bhrí Airteagal 21(5) de Rialachán (AE, Euratom) 2024/2509 le haghaidh an Chláir, nó a chomharba.

Airteagal 31

Úinéireacht na dtorthaí

1. Beidh úinéireacht ag tairbhithe ar na torthaí a ghineann siad.

2. Beidh úinéireacht ag beirt tairbhithe nó níos mó ar thorthaí i gcomhpháirt más rud é go ndearna siad iad a ghiniúint i gcomhpháirt agus nach féidir an méid seo a leanas a dhéanamh:

(a) ranníocaíocht gach tairbhí ar leith a bhunú; nó

(b) na torthaí a dheighilt agus iarratas á dhéanamh ar a gcosaint.

Tiocfaidh siad ar chomhaontú i scríbhinn maidir le leithdháileadh agus téarmaí fheidhmiú a gcomhúinéireachta. Mura gcomhaontaítear a mhalairt, féadfaidh gach comhúinéir ceadúnais neamheisiacha a dheonú do thríú páirtithe chun na torthaí atá faoi chomhúinéireacht (gan aon cheart ar fhocheadúnas) a luachshocrú, má thugtar réamhfhógra agus cúiteamh cóir réasúnach do na comhúinéirí eile. Féadfaidh na comhúinéirí a chomhaontú i scríbhinn córas eile a chur i bhfeidhm seachas comhúinéireacht.

3. Má tá cearta ag tríú páirtithe atá rannpháirteach sa ghníomhaíocht (lena n-áirítear an pearsanra) i leith na dtorthaí, áiritheoidh na tairbhithe gur féidir na cearta sin a fheidhmiú ar bhealach atá comhoiriúnach lena n-oibleagáidí maidir leis na torthaí sin.

4. I gcásanna a bhfuil údar cuí leo, féadfaidh aistriú úinéireachta a bheith faoi réir coinníollacha mar a leagtar amach sa chlár oibre nó sa chomhaontú deontais, lena n-áirítear ceanglas aon oibleagáid maidir leis na torthaí a chur ar aghaidh.

Airteagal 32

Scaipeadh agus Luacháil

1. Bainisteoidh tairbhithe a dtorthaí i gcomhréir leis na hoibleagáidí a leagtar amach sa chlár oibre nó sa chomhaontú deontais. Mar chuid den mhéid sin, déanfaidh tairbhithe an méid seo a leanas:

(a) cosnóidh siad a dtorthaí má tá bonn cirt leis sin, go háirithe má tá acmhainneacht tráchtála ag na torthaí nó má tá siad ábhartha ó thaobh na slándála de;

(b) tabharfaidh siad rochtain ar a gcuid torthaí agus cúlra más gá chun cúraimí gnímh a chur chun feidhme nó chun torthaí a luachshocrú;

(c) déanfaidh siad a seacht ndícheall chun a dtorthaí a luachshocrú, go díreach nó go hindíreach, lena n-áirítear trí aistriú nó ceadúnú; mura ndéantar torthaí a luachshocrú laistigh de thréimhse ar leith, féadfaidh an Coimisiún ionstraimí agus uirlisí a shainaithint, amhail na cinn lena bhfreastalaítear ar an straitéis luachshocraithe a leagtar amach i gCaibidil III de Rialachán (AE) XXX [An Ciste Eorpach um Iomaíochas], a úsáidfidh na tairbhithe lena mbaineann chun luachshocrú na dtorthaí sin a éascú;

(d) poibleoidh siad na torthaí ar bhealach iomchuí a luaithe is féidir, agus na torthaí á gcoimeád faoi rún más gá mar gheall ar chosaint na dtorthaí, ábhair imní slándála nó leasanna dlisteanacha;

(e) cloífidh siad le cleachtais eolaíochta oscailte, lena n-áirítear tríd an méid seo a leanas a dhéanamh:

(i) rochtain oscailte a áirithiú ar na foilseacháin eolaíocha phiarmheasúnaithe uile maidir leis na torthaí;

(ii) na sonraí taighde sa ghníomhaíocht agus torthaí eile a bhainistiú go freagrach i gcomhréir le prionsabail ‘na so-aimsitheachta’, ‘na hinrochtaineachta’, ‘na hidir-inoibritheachta’ agus ‘na hin-athúsáideachta’ (prionsabail FAIR) chomh maith le rochtain oscailte orthu a áirithiú mura mbeadh sé sin in aghaidh reachtaíocht is infheidhme agus leasanna dlisteanacha, lena n-áirítear leasanna tráchtála, nó srianta eile déanamh amhlaidh.

(f) mura bhforáiltear a mhalairt sa chlár oibre, forbróidh siad plean agus tabharfaidh siad cothrom le dáta é go tráthrialta chun a gcuid torthaí a bhainistiú, lena n-áirítear sonraí;

(g) déanfaidh siad rochtain ar a dtorthaí a dheonú saor ríchíosanna ar na heintitis seo a leanas chun a gcuid beartas nó clár a fhorbairt, a chur chun feidhme agus faireachán a dhéanamh orthu:

(i) institiúidí, comhlachtaí, oifigí nó gníomhaireachtaí an Aontais;

(ii) údaráis náisiúnta na mBallstát, i gcás ina ndéantar foráil maidir leis sin sa chlár oibre nó sa chomhaontú deontais.

Airteagal 33

Soláthar réamhthráchtála agus soláthar réiteach nuálaíoch

1. Is féidir go mbeidh sé de phríomhaidhm ag gníomhaíochtaí deontais soláthar réamhthráchtála réiteach nuálach nó soláthar réiteach nuálach. Tá na soláthairtí sin le déanamh ag tairbhithe ar soláthróirí poiblí nó soláthróirí príobháideacha iad.

2. Leis na nósanna imeachta soláthair:

(a) nuair a dhéanann soláthróirí poiblí iad: comhlíonfar rialacha iomaíochta agus prionsabail na trédhearcachta, an neamh-idirdhealaithe, na córa comhionainne, na bainistíochta fónta airgeadais, na comhréireachta, rialacha ábhartha an Aontais chun uathriail straitéiseach an Aontais a chosaint agus ceanglais rialála an Aontais maidir le hearnálacha sonracha;

(b) nuair a dhéanann soláthróirí príobháideacha iad: comhlíonfar le prionsabail CFAE, rialacha iomaíochta agus dlí na gconarthaí is infheidhme, rialacha ábhartha an Aontais chun uathriail straitéiseach an Aontais a chosaint agus ceanglais rialála an Aontais maidir le hearnálacha sonracha;

(c) féadfar dámhachtain conarthaí iolracha a údarú laistigh den nós imeachta céanna (ilfhoinsiú);

(d) déanfar foráil maidir le dámhachtain na gconarthaí ar na tairiscintí lena dtairgtear an luach airgid is fearr agus é á áirithiú an tráth céanna nach bhfuil aon choinbhleacht leasa ann.

3. I gcás soláthar réamhthráchtála, féadfar dlús a chur leis an nós imeachta soláthair agus féadfar a áireamh leis ceannach réiteach ceannródaíoch chun cur chun feidhme a shimpliú agus a éascú.

4. Féadfaidh feidhm a bheith ag coinníollacha sonracha lena n-áirítear maidir le háit feidhmíochta na seirbhísí, na n-earraí nó na n-oibreacha arna soláthar agus úinéireacht na dtorthaí agus an rochtain orthu. Mar chuid de, le haghaidh soláthar réamhthráchtála:

(a) beidh ar a laghad na cearta maoine intleachtúla ar na torthaí a ghin siad faoi úinéireacht na gconraitheoirí, agus gheobhaidh na soláthróirí rochtain saor ó ríchíosanna ar a laghad ar na torthaí dá n-úsáid féin chomh maith le rochtain saor ó ríchíosanna ar na torthaí le haghaidh na gconarthaí atá acu faoi láthair agus na gconraitheoirí a bheidh acu amach anseo chun na torthaí a úsáid le haghaidh na soláthróirí.

(b) i gcás éigeandálaí nach féidir leis na conraitheoirí réitigh leordhóthanacha a sholáthar chun éileamh níos leithne ar mhargadh an Aontais a chomhlíonadh, beidh sé de cheart ag na soláthróirí an ceart a thabhairt do thríú páirtithe, nó ceanglóidh siad ar na conraitheoirí an ceart a thabhairt do thríú páirtithe na torthaí a úsáid ar bhonn tráchtála le haghaidh an tsoláthróra agus le haghaidh margaí níos leithne ar bhonn neamheisiach agus faoi choinníollacha córa réasúnacha;

(c) má theipeann ar chonraitheoirí a dtorthaí a úsáid ar bhonn tráchtála laistigh de thréimhse áirithe nó má bhaineann siad mí-úsáid as a dtorthaí in aghaidh leas an phobail, féadfar a cheangal orthu a n-úinéireacht ar na torthaí a aistriú chuig na soláthróirí, i gcomhréir leis an gconradh soláthair.

5. Féadfaidh gníomhaíochtaí soláthair a dhéanann an Coimisiún nó comhlachtaí cur chun feidhme a bheith i bhfoirm soláthair réamhthráchtála nó soláthair phoiblí réiteach nuálach. Is é an Coimisiún nó an comhlacht cur chun feidhme ábhartha a dhéanfaidh na soláthairtí sin thar a cheann féin nó i gcomhpháirt le húdaráis chonarthacha ó na Ballstáit agus ó thríú tíortha atá comhlachaithe leis an gClár.

Caibidil III
An Chomhairle Nuálaíochta Eorpach

Airteagal 34

Rialacha sonracha na Comhairle Nuálaíochta Eorpaí

1. I gcomhréir le hAirteagal 20(2)(a)(i) de Rialachán (AE) XXX [An Ciste Eorpach um Iomaíochas], agus mar a shonraítear sa chlár oibre, féadfar deontais Aistriú CNE a dhámhachtain gan glaonna ar thograí ar mholadh ó bhainisteoir an chláir agus ar chomhairle na saineolaithe seachtracha neamhspleácha, ag leanúint critéir shoiléire agus oibiachtúla, agus chun críche cistithe leantaigh le haghaidh torthaí arna nginiúint le gníomhaíochtaí a chistítear leis an gClár agus le Rialachán Uimh. 695/2021 maidir le Fís Eorpach.

2. Ní thacóidh Luasaire CNE ach amháin le tairbhithe aonair agus le hinstitiúidí infheistiúcháin aonair ar FBManna iad, lena n-áirítear go háirithe gnólachtaí nuathionscanta agus gnólachtaí atá ag méadú, agus i gcásanna a bhfuil údar cuí leo, cuideachtaí meánchaipitlithe beaga.

3. Maidir le tograí le haghaidh ghníomhaíochtaí Luasaire CNE, féadfaidh eintiteas dlíthiúil amháin nó níos mó iad a chur isteach, ar eintitis iad ag a bhfuil sé beartaithe faighteoir féideartha a bhunú nó tacú leis, agus comhaontú á fháil roimh ré ón bhfaighteoir sin. Má roghnaítear le haghaidh cistiú é, ní shíneofar an comhaontú deontais agus infheistíochta ach amháin leis an bhfaighteoir sin.

4. I gcás gníomhaíochtaí maoinithe measctha, féadfaidh an tairbhí agus an institiúid infheistiúcháin a bheith éagsúil sa dóigh gur féidir gurb í an institiúid infheistiúcháin cuideachta sealbhaíochta nó máthairchuideachta an tairbhí.

5. Comhlachtaí cistiúcháin a chuireann chun feidhme Cláir de chuid an Aontais, nó comhlachtaí nó cláir chistiúcháin náisiúnta nó réigiúnacha arna ndeimhniú ag an gCoimisiún, féadfaidh siad togra a chur isteach go díreach le haghaidh Aistriú CNE nó ghlao Luasaire CNE, i gcás ina n-eascraíonn tograí den sórt sin as athbhreithniú tionscadail ar ghníomhaíocht arna cistiú leis na comhlachtaí agus na cláir chistiúcháin deimhnithe agus faoi réir coinníollacha a leagtar amach i gclár oibre CNE (Breiseán CNE agus Mearchonair CNE).

6. Le haghaidh Luasaire CNE, déanfar leibhéal riosca na gníomhaíochta, cáilíocht agus éifeachtúlacht an chur chun feidhme, agus an gá atá le tacaíocht ón Aontas a chur in ionad an tríú critéar meastóireachta a leagtar amach in Airteagal 25(1).

7. Déanfar infheistíochtaí in institiúidí infheistiúcháin neamhiontaofa ó thaobh brabúis de agus i gcomhpháirt le comhinfheistíochtaí ó infheisteoirí príobháideacha eile. Mar sin féin, i gcás nach soláthraítear an tacaíocht sin go hiomlán faoin gCiste Eorpach um Iomaíochas, nó i gcás nach n-aimsíonn cuideachtaí comhinfheisteoirí príobháideacha laistigh den Aontas nó nach bhfuil siad iontaofa ó thaobh brabúis lasmuigh den Aontas, féadfar tacaíocht a thabhairt do na hinfheistíochtaí sin i gcásanna eisceachtúla a bhfuil údar cuí leo chun leasanna straitéiseacha an Aontais a chosaint.

8. De mhaolú ar Airteagal 212(2)(a) de Rialachán (AE, Euratom) 2024/2509, ní bheidh feidhm ag na coinníollacha a bhaineann le hinmharthanacht eacnamaíoch maidir le gníomhaíochtaí infheistíochta Luasaire CNE.

De mhaolú ar an gcéad fhomhír, ar an dara fomhír agus ar an gceathrú fomhír d’Airteagal 212(3) de Rialachán (AE, Euratom) 2024/2509, úsáidfear ioncam, aisíocaíochtaí agus aisghabhálacha ó ghníomhaíochtaí cothromais Chiste CNE nó uathu a chistítear ón Rialachán seo agus óna réamhtheachtaithe chun tacaíocht ón Aontas a sholáthar do ghníomhaíochtaí cothromais Chiste CNE. De mhaolú ar phointe (f) d’Airteagal 21(3) agus i gcomhréir le hAirteagal 21(5) de Rialachán (AE, Euratom) 2024/2509, beidh na hacmhainní sin ina n-ioncam sannta seachtrach don chlár seo.

9. Déanfar gníomhaíochtaí maoinithe measctha a chur ar fionraí, a leasú nó, má tá bonn cirt leis, a fhoirceannadh mura mbaintear garspriocanna intomhaiste amach nó má dhiúltaíonn an tairbhí an tacaíocht infheistíochta gan cúis lena bhfuil bonn cirt.

10. Ní fhéadfaidh Ciste CNE infheistíochtaí leantacha a dhámhachtain go heisceachtúil ach amháin i gceann amháin den dá chás seo a leanas:

(a) más gá chun sócmhainní straitéiseacha, leasanna, uathriail nó slándáil an Aontais a chosaint; nó

(b) mura rachfaí ar aghaidh le babhtaí cistiúcháin ina dhiaidh sin nó dá rachfaí ar aghaidh leo ar théarmaí nach bhfuil chomh fabhrach céanna gan infheistíocht iarmhartach CNE.

11. Le clár oibre CNE féadfar teorainneacha breise a leagan amach maidir le tacaíocht leantach a dhámhachtain, go háirithe maidir le méid na tacaíochta sin. Cuirfear Coiste an Chláir ar an eolas go cuí agus go tráthúil maidir leis an tacaíocht leantach sin.

Airteagal 35

Aisghairm

Aisghairtear Rialachán (AE) 695/2021 le héifeacht ón 1 Eanáir 2028.

Airteagal 36

Forálacha idirthréimhseacha

1. Ní dhéanfar difear leis an Rialachán seo do leanúint ná modhnú na ngníomhaíochtaí lena mbaineann, go dtí go gcuirfear clabhsúr orthu, faoi Rialachán (AE) 695/2021 a mbeidh feidhm aige maidir leis na gníomhaíochtaí lena mbaineann go dtí go gcuirfear clabhsúr orthu.

2. Leis an imchlúdach airgeadais le haghaidh an Chláir, is féidir go gcumhdófar freisin na costais le haghaidh cúnamh teicniúil agus riaracháin is gá chun an t-aistriú idir an Clár agus na bearta a glacadh faoina réamhtheachtaí, Rialachán (AE) 695/2021, a áirithiú.

Airteagal 37

Teacht i bhfeidhm agus cur i bhfeidhm

Tiocfaidh an Rialachán seo i bhfeidhm an fichiú lá tar éis lá a fhoilsithe in Iris Oifigiúil an Aontais Eorpaigh.

Beidh feidhm aige ón 1 Eanáir 2028.

Beidh an Rialachán seo ina cheangal go huile agus go hiomlán agus beidh sé infheidhme go díreach i ngach Ballstát.

Arna dhéanamh sa Bhruiséil,

Thar ceann Pharlaimint na hEorpa

An tUachtarán

Thar ceann na Comhairle

An tUachtarán